

**JOSEF
ŠKVORECKÝ**

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO

Nové
canterburské
povídky
a jiné příběhy

IVD ŽELEZNÝ

SPISY JOSEFA ŠKVORECKÉHO - SVAZEK 3 - NOVÉ CANTERBURSKÉ POVÍDKY A JINÉ PŘÍBĚHY

Obsah

I

- Nové canterburské povídky

II

- Sedmiramenný svícen
- Můj strýček Khon
- Pan doktor Strass
- Pan učitel Katz
- Příběh pro Rebekku
- Mífinka a Bob Zabiják
- Příběh o Kukačce
- Eine kleine Jazzmusik

III

- Legenda Emöke

Nové canterburské povídky

Osoby vystupující v této knize skutečně žijí a většina příběhů se vskutku udála nebo byla vypravována. Připomíná-li však kniha někomu osoby a příběhy, které znal, jde o podobnost čistě náhodnou.

Některá z možných mott:

*...hledáme tě pravá lidská podstata
je to groteskní a stokrát tě to zkusí
vidět jaké prvky skládají mou duši...*

VÍTĚZSLAV NEZVAL

...the best years of our lives...

WILLIAM WYLER

...jak vyšel kdys měsíc, tak smutný a bledý a lhostejný...

KAREL HLAVÁČEK

*...že se snad neshledáme
již v tomto životě...*

JAROSLAV SEIFERT

...já dobře vím, co dí, vy vzácné paní...

DANTE

*...v dvaceti láskou trpěl jsi a ve třiceti zas
jak blázen žil jsem a ztratil jsem svůj čas...*

GUILLAUME APOLLINAIRE

...to be or not to be...

WILLIAM SHAKESPEARE

*...odpusťte mi dobrá příští pokolení
žil jsem v době kdy se rytmus stále mění...*

VÍTĚZSLAV NEZVAL

...never so young again...

DAN BRENNAN

...doma si lehl a spal...

PLATON

...kdož stejně velké utrpení nesou...

LUIS DE CAMOES

...sen námořnický počal sníti...

JAROSLAV SEIFERT

...k tobě k tobě miláčku!...

VÍTĚZSLAV NEZVAL

...zavřel oči a stiskl spoušť. Loutce byla doslova uražena hlava...

CHARLES BAUDELAIRE

...dobře že jsem a že jsem byl...

JOSEF HORA

*...sotva svléklš pěšáckovu kapuci
vidím že je svět zas před revolucí...*

VÍTĚZSLAV NEZVAL

...mně lékem je co jiné poraní...

FRANÇOIS VILLON

...na tváři lehký žal, hluboký v srdci smích...

JAROSLAV SEIFERT

...na tváři lehký smích, hluboký v srdci žal...

KAREL HYNEK MÁCHA

...viděls směšnou profanaci svědomí...

VÍTĚZSLAV NEZVAL

...doufání marné v neprospěšný žal...

FRANCISCO PETRARCA

...steal away...

ČERNOŠSKÝ SPIRITUÁL

...it's a long way to Tipperary...

VOJENSKÁ PÍSNÍČKA

...es geht alles vorüber...

NĚMECKÁ PÍSNÍČKA

...my home is over Jordan...

ČERNOŠSKÝ SPIRITUÁL

...umřela, řekněme že měla úbytě...

MAX JACOB

..ženo má -- ženo má -- neplač!...

JIRÍ WOLKER

Památce maminky

*Here begynneth
the book of the Newe Tales of Caunterbury*

*Whan that Aprille with his shoures soote
The droghte of March...*

Byla to nejlepší leta našeho života. Mluvílo se o tom tuhle u Freda, který pořádal něco, čemu prý v Americe za války říkali „jam-session“. V podstatě to byla normální slezina několika známých pásků, ale dostali jsme pozvánky se skromným upozorněním „Nápoje přineste s sebou“ a konalo se to ve Fredovic vile v prvním patře. Fred tam má velký pokoj s krbem, gaučem a sedmi nebo osmi fotýlky, stěny jsou olepené fotkami černošských muzikantů a visí tam taky hrozně pestrý portrét jeho hezké zkažené sestry od toho malíře, co s ní chodil minulé léto. Obyčejně tu zkoušíme, hrajem na gramofon nebo posloucháme American Forces Network. Jelikož jsme však dostali pozvánky, bylo vidět, že Fred má za lubem něco mimořádného.

Dveře ten večer otevíral Fredovic sluha - dnes prý jediný v celé republice, - a když jsem vešel do haly, stála nahoře na schodech Zorka, to je ta Fredova sestra, v brokátové toaletě a každého, kdo přišel, oficiálně uvítala.

Dveře z Fredova do Zorčina pokoje byly otevřené a v obou místnostech už dřepělo několik pásků. Byli všichni v černých šatech a moc jim to nesedělo, poněvač obyčejně k Fredovi chodíme docela neoficiálně a podle toho se taky chováme. Vypadali jako shromáždění příbuzných po pohřbu, než se začne servírovat občerstvení. Hned jsem si všiml, že tam je nějaká nová dívka, kterou mi potom představili. Jméno jsem sice zapomněl, ale říkali jí Jessica a bylo na ní vidět, že je židovka, a to v tom nejlepším smyslu. Obličej měla sladěný do tří barev, bílou kůži, jasně zelené oči a pěkné rty, nabarvené hodně výraznou růží. Líbila se mi hrozně a umínil jsem si, že se kolem ní budu celý večer motat. Ale jak se říká, nenaskytla se mi k tomu příležitost.

Jinak tam seděla známá společnost. Ota Stein, který, co se vrátil z koncentráku, příšerně ztloustl a hrozně se potil. Z rukávů kabátu mu koukala bílá košile a zpod ní černé chlupy, kterými on je porostlý po celém těle. Sahal si pořád ukazovákem pod límec a bylo na něm jasně vidět, že veškerý zájem upíná k jídlu, které se, vzhledem k pozvánkám, všeobecně očekávalo.

Potom tam byl Joyda Čirhánků s pečlivě nakudrnatělými vlasy. Seděl na gauči a poněvač má dlouhé nohy, trčela mu kolena do výšky a on si pořád starostlivě povytahoval kalhoty, aby se mu na nich neudělaly boule. Vedle u piana stáli Kelbíci a jako obyčejně se hádali o nějakou pasáž v nějakém swingu Benny Goodmana.

No, a potom tam byl ještě Joska a Lojza Blau, který obtěžoval střídavě jednoho po druhém svými sprostými anekdotami. Vypadalo to slibně. Přinesené flašky svítily na psacím stole, seřazené podle druhů. Viděl jsem jedno šampaňské, dvě malaga, dva koňaky, jeden vermouthe, tři Old Scotch Whisky, a pak zástup líkérů s lidovými názvy. Prozatím hrálo rádio, které samozřejmě nikdo neposlouchal, ale v Zorčině pokoji byl prostřený stůl a tak se dalo něco očekávat.

Asi v půl deváté Fred zatleskal a povídal nám, abychom si sedli ke stolu. Když jsme to udělali a každý už měl v ústech sliny na krajíčku, vyklopil Fred desetiminutovou řeč a vysvětlil nám, proč se vlastně ta jam-session koná. Dostal prý ten nápad na semináři profesora Trnky, když se četl Chaucer. Protože dnes je sedmadvacátého května, rozhodl se uspořádat vzpomínku na Chaucerovo úmrtí, spojenou s programem a hudbou. Namítl jsem, že sedmadvacátý květen nemá co dělat s Chaucerovým úmrtím. Fred mi na to trochu povýšeně řekl, abych se podíval do anglické literatury. Odpověděl jsem mu, že sedmadvacátého to určitě nebylo, co Chaucer umřel. Fred povídal, že mě přesvědčí, přerušil svůj projev a odešel pro literaturu. Vrátil se otráven a oznámil, že se sice

v datumu splet, ale večírek už je jednou připravený a tak se bude konat. Potom se konečně dostal k jádru věci. Chtěl, abychom uspořádali jakousi reprízu Canterburských povídek a aby každý z nás vyprávěl nějaký příběh, který se jemu nebo někomu známému stal za války. Došlo k debatě. Joyda namítl, že nás není třicet jako těch poutníků v Canterbury. Já, protože já tyhle věci znám, jsem mu řekl, že poutníků v Canterbury taky nebylo třicet, takže to nevádí. Ota Stein povídal, s ním ať nikdo nepočítá, on že je od té doby, co přišel z Terezína, úplně blbý a nic si nepamatuje. Na to Fred odpověděl, že kdo nezná žádnou povídku, musí recitovat báseň nebo zpívat nebo něco zahrát. Starší Kelbík měl námitky proti sloučení alkoholu, Chaucera a swingu v jednom programu a tvrdil, že je to prznění swingu. Mladší Kelbík mu jako vždycky odporoval a řekl, že to je spíš prznění Chaucera. Začli se hádat o estetice a jiných nesmyslech, ale když Fred prohlásil, že na to všechno kašle, jestli to je sourodý nebo nesourodý program, hlavně když to nebude otrava, a že komu se to nelíbí, ať jde domů, Kelbíci zmlkli. Nato Fredovic kuchařka přinesla mísu s rízky a vlašským salátem, následkem čehož Fred svou řeč nijak formálně neukončil a pustili jsme se do jídla. To jídlo popisovat nebudu, protože jsou na světě věci, které člověk dobře vylíčit nemůže. Pozornost byla napjatá a zábava prvotřídní.

Potom, když byly odklizeny zbytky a my se rozsadili po Fredově pokoji v jeho pohodlných fotýlkách, přinesl Fred tři sedmiramenné svícný a řekl, že chce vykouzlit co možná dobrou a intimní náladu, abychom se mohli pořádně odvázat. Jeden z těch svícnu postavil na krb, jeden na psací stůl a jeden na piano, zapálil je naplno a zhasl světlo. Pokojem se rozlila báječná žlutá záře a naše obličejky vypadaly najednou zajímavě a ušlechtilé. Obzvláště to slušelo oběma holkám a my si začli připadat svátečně a nezvykle. To dělá světlo svíček vždycky.

Chtě nechtě koukal jsem pořád na Jessiku, která do té doby ještě nepromluvila. Musím říci, že jsem na ní chyby nenalezl. Je to bezesporu nejkrásnější ženská, jakou jsem kdy poznal. Nemohl jsem od ní odtrhnout oči.

Začalo se pít, ale konverzace nějak vážla. Bylo to tím, že obvykle nemáme nic zvláštního na programu a tak se mluví o všem možném snadno a rychle. Fred to taky cítil a proto navrhl, abychom se rozhoupali nějakým swingem. Přinesli jsme z haly nástroje, necháváme si je pořád u Freda, poněvač u něho zkoušíme, a rozsadili jsme se kolem piana. Člověk sice nemá sám sebe chválit, ale myslím, že máme docela dobrou partu. Fred je z nás samozřejmě nejlepší swingař, fouká trumpetu a je na něm vidět, že má americkou praxi. On je Fred malý a rudý a skoro ještě tlustší než Ota. Člověk by ani nevěřil, že mohl dělat stíhačfho letce a jak se vůbec do svého thunderboltu vešel. Při sólech jeho zdravá barva zbrunátní ještě o několik odstínů, takže když se na něj někdo dívá, kdo ho nezná, dostane strach, aby ho neranila mrtvice. Ale tón má nádherný, drsný a sprostý jako Louis Armstrong, a co se týče improvizace, nikdo se mu nemůže rovnat.

Mladší Kelbík hraje na kytaru a starší na klarinet. Jak jsou jinak věčně v sobě, tak se v muzice úžasně shodnou. U klimpru sedí vždycky Joyda, který má koncertní techniku a klasické sklony a je z nás myslím nejlepší muzikant. Do klavíru je úplně zblblý, což mu ubírá na jiných schopnostech, takže na fakultě, studuje matiku a deskripci, každou zkoušku musí dělat dvakrát. No a já hraju tenora.

Začli jsme, jako vždycky, St. Louis Bluesem. To je už nepsané pravidlo a dá nám to pokaždé správnou swingovou náladu. Joyda, který byl okamžitě v transu, povídal, že by Gramoklub měl odhalit pamětní desku Jiřímu Patočkovi, čemuž jsme se dali do smíchu, protože jestli toho génia neznáte, tak vezte, že je to ten, co napsal „St. Louis Blues“ a „Beale Street Blues“ a „Deep River“ a „Liza Likes Nobody“ a krátce všechno, na co si zrovna můžete vzpomenout. Aspoň Němci si to o něm mysleli, neboť na programech jazzových koncertů za Protektorátu byl jako autor všech těchhle a podobných skladeb uveden vždy tento pán.

Potom jsme zahráli Deep Purple a pak I've Got A Guy, načež se nás Lojza zeptal, jestli se pamatujeme na tu aféru s brněnskou obchodní akademií. Tenhle swing mu ji prý připomněl, poněvač on znal jednoho páska z Brna, který se toho podniku zúčastnil a jehož oblíbenou skladbou bylo právě I've Got A Guy. Já jsem věděl něco o tom, že brněnská obchodní akáda byla za války zavřená, ale nic bližšího mi nebylo známo. A proto nám to Lojza řekl. Povídal: „Mně to vyprávěl ten pásek z Brna, když sem s ním byl totálně nasazenej v Letově. Říkali sme mu Čankajšek, protože vypadal trochu jako Číňan a byl to hroznej lenoch a ulejevák, kterého makat nedonutilo ani deset werkšucáků. Klukovi bylo teprv asi šestnáct, akádu zavřeli, zrovna když on do ní začal chodit, ale řeči měl zkušený, vo holkách a vo chlastání a byl to úplnej expert, co se týče americkéjch letadel. Tak ten mi vyprávěl, jak to bylo. V Brně čekali návštěvu nějaký Reichsführerin bundu německejch holek. Menovala se Frau von Oberhaizl nebo Unterhaizl nebo tak nějak. Měla to bejt velká sláva s vítáním a špalírem těch německejch mädlat v bílejch košilích a dirndlech. No a brněnský pásci z akády dostali recesní nápad. Dyž ta Frau Oberhaizl vylezla z kočáru, v kerym přijela, stála na chodníku před školou, co v ní ten bund byl ubytovanej, dlouhá řada německejch holek a na chodníku za nima eště delší řada brněnskejch pásků v tatrách, s havlami a španělkami, některý měli oranžový ponožky a některý dokonce i monokly a čuměli na tu Frau Oberhaizl tupě a nepohnutě. Frau Oberhaizl zas chvíli čuměla na ně skrz lorňon, ale neřekla nic. Druhej den přišlo do brněnský akády pár nenápadnejch páňů, zabásli několik kantorů a študáků, budou zavřeli a do tejdne dostali všichni předvolání na pracák. Tak to teda bylo s brněnskou akádou.“

Nato povídal mladší Kelbík, že o tom sice nic neví, ale že ho to nijak neudivuje. „To byli pitomí Němci,“ řekl. „Ale horší bylo, že byli taky pitomí Češi. Moravec například zakázal nosit havly a našli se mezi kantorami volove, který kluky kvůli tomu dokonce honili.“

„Copak to,“ povídal Joyda, „vod kantorů nemohls nic vočekávat. Ale byli taky některý kluci tak pitomí, že vedli morální řeči vo potápkách. A nejbližší byli ty z Kuratoria. To je věčná vostuda českýho národa, že se mezi nima vyskytly takový exempláře. Já sem je kolikrát hrozně nasral, když sem se jim smál, jak si choděj hrát na slepou bábu a podobný idyotštiny. A to voni skutečně dělali. Měli svý instruktory a cvičili s nima jak blbý.“

„Ale nejkrásnější z celý války bylo,“ vpad mu do řeči mladší Kelbík, „dyž měl Moravec v Lucerně ten velkej protibolševickej projev český mládeže. To byla sranda, jakou sem vod tý doby nezažil. Já byl tenkrát u technise nóthilfe v Praze a na ten projev sme samozřejmě museli jít. Byli tam eště pásci vod luftšucu a pak kluci vod Kuratoria v bílejch košilích, který udržovali pořádek. Moravec si obligátně kecal rozumy, hrozně nadával na bolševíky a na židy, a dyž byl asi v polovině, tak někde vzádu pár pásků začlo řvát: „Dejte nám zbraně, pudeme na ně!“ a za chvíli to skandoval celej sál. Moravec přece jenom nebyl tak blbej, aby nepoznal, že si z něj děláme srandu, a tak tam stál celej rudej a pokoušel se něco říkat do mikrofonu. Ale řev byl pořád věcí a najednou začli ty pospolníci, nebo jak se jim říkalo, vod Kuratoria pískat na písťalky, kluci v bílejch košilích se chytli za ruce a chtěli nás vytlačit ze sálu. My sme se samozřejmě hnuli proti nim a za chvíli z toho byl úplnej mišmaš. Všechno se tlačilo ven a mezi sebou sme si podávali ty blbečky z Kuratoria a slíkali sme je do naha. No, jak říkám. Sranda, jakou podruhý nezažiješ. A ani to nemělo žádný katastrofální následky. Jenom pár degradovanejš, pár extra štráfů a víc nic.“

O tomhle projevu já věděl taky. Měl jsem několik známých u TN, kteří vykládali, jak tam s nima pan Danke mává. Přijížděli domů hubení a na ježka ostříhaní, snažili se sice udržovat svůj flákačský styl v hovoru a vystupování, ale v očích měli přece jenom něco jako starost či strach. Já to cítil docela dobře, protože jsem taky znal tu proklatou náladu v neděli večer, když slunce protivně romanticky tálo na obloze jako kus medu, lidi zaměstnaní v normálních občanských povoláních a kluci a holky z gymnázia se vraceli, plni legrace a smíchu z výletů, celí svěží a rozradovaní, protože zítra o půl šesté ráno je nečekal werkšučák Herzig s hitlerovským knírkem a blokem na pokuty pro nedochvilnost. Dívali jsme se na ně, závistiví až k vzteku, otrávení, znechucení kratičkým odpolednem a kulečnickem a kartami a bylo nám skoro špatně od žaludku z pomýšlení, že zítra zas, čtrnáct hodin denně, v mizerně osvětlených sálech, na hajzlech a tak podobně. Jak chci říct: proto jsem dovedl chápat tu náladu, s jakou kluci od TN odjížděli v neděli večer do Kolína a Vsetína a do Prahy, do zavšivených kasáren a k hrncům se shnilýma bramborama. Ale vtom začal Joyda na pianě swingovat lehkou a nahozenou improvizaci na Swanee River a tak jsme do toho chutě vpadli, protože tyhle pilulky rytmu jsou příjemnější než roztoužení nad otravnostmi života.

A teď to zas pokračovalo. Dinah, Sweet Sue, standardní čísla našeho repertoáru a mezitím poslední novinky z rádia a z filmů In The Mood, Candy, Sweet And Lovely, atd., atd. Občas si některý z nás udělal pauzu a šel si zatančit. Ota Stein i Lojza to zřejmě vítali, protože pro ně je tanec utrpením a swing nejvyšší obětí. Trsal jsem taky dva nebo tři kousky s Jessikou a lepil jsem se na ni, jak jen to šlo. Ona tančila samozřejmě dokonale a soustředěně a já pitomě mlčel. Ne a ne mě něco napadnout. Znáám tenhle stav moc dobře. Člověk, když si není v tanci moc jistý, a to já nejsem, snaží se obyčejně zachránit situaci žvaněním, jelikož nohy mu zaměstnávají mozek víc, než aby mu něco zbylo na pořádné myšlenky. K tomu z Jessiky vyzařovalo něco, nějaké zvláštní fluidum, které mi zabraňovalo začít s nějakou z obvyklých dvojsmyslností, ale zároveň bylo tak poetické, že znemožňovalo jakýkoliv pokus o obyčejnou meteorologickou konverzaci. Zjistil jsem jen, že zblízka je ještě mnohem krásnější než z dálky. Její pleť je úžasně hebká a bílá jako na plátně v biografu a její zelené oči mají opravdovou hloubku. Vypadají hluboce. Ne snad nějak filozoficky, nebo že by dávaly něco tušit, nějaké myšlenky nebo tragédie či co. To ne. Ale je v nich skutečný prostor, zelený, fosforeskující a smaragdový, aniž bych se snažil o metafory.

Tak se celá chaucerovská jam-session vyvíjela docela normálně a zdálo se, že k proponovaným povídkám ani nedojde. Že však přece jen byly, a byly, myslím, dost povedené a zajímavé, jinak bych se neotravoval s tímhle psaním, to je zásluha někoho, od koho byste to nejmíň očekávali: Oty Steina.

Hráli jsme jeden z našich oblíbených spirituálů Go Down, Moses, když Ota Stein najednou potřeštěně vyskočil a začal řvát, to že je ono, na co si vzpomněl, a to že nám řekne jako svoji povídku.

Přestali jsme a Fred povídal, aby to teda Ota honem vyklopil, než to zase zapomene. Ota se uklidnil a zdálo se, že lituje své unáhlenosti a že bude dělat drahoty, ale když jsme na něj nepřestali naléhat, převrátil do sebe jednu velkou whisky, zkrabatil čelo, jak usilovně přemýšlel, a pak spustil první povídku našeho chaucerovského večera. Ještě než začal, ohlásil Fred pateticky a divadelně precizní středoanglickou výslovností:

Here Begynneth the Jewishe Boyes Tale, čemuž jsme my, kteří studujeme antikvární angličtinu u pana docenta Vachka, snadno porozuměli, ač Fredovy tvary v nás vzbudily jisté pochybnosti.

A Ota začal:

„Byl už sem v Terezíně asi měsíc. Zavšivenej sem byl a dostal sem zrovna nákej střešní katar, že mně bylo hrozně zle. Do špitálu sem ale samozřejmě nešel, poněvač se říkalo, že se tam doktoři z dlouhý chvíle bavěj vyřezáváním žaludků a podobným svinstvem. A to si můžete představit, že mě to tenkrát zdrblo, dyž mě eště ke všemu dali z fabriky ven na kopání. V tý fabrice se roztloukaly břidlicový desky a to byla taky práce pro vrahy. Člověk se nadejchal toho břidlicovýho prachu a dostal z toho kašel, až se moh posrat, pořád to ale byla lehká práce, kdežto venku na kopání byla dřina, jakou vám nepřeju. Už ani nevím, co sme to vlastně kopali. Snad sem

tak zblbnul, že si to nepamatuju, anebo sem to možná vůbec ani tenkrát nevěděl. Von se ani nikdo nestaral, proč a co se dělá. Hlavně jak to bylo těžký a jak dlouho se dělalo a kerý esmani u toho dohlíželi. Todle kopání bylo na takový mokrý louce, za kerou byl vzádu nákej les. Se ví že nás to taky svádělo utýct, ale to bylo úplně vyloučený, ponivač esmani chodili pořád vokolo a s psama. Kopali sme na tý louce vod rána vod šesti až do vosmi nebo devíti večer. Žrádlo mizerný, přestat a vodpočinout si člověk nemoh, to vám snad ani nemusim vykládat. A já byl pořád posranej, ponivač, jak sem už řek, měl sem v tý době nákej stěvní katar či co a na hajzl člověk mockrát jít nesměl, voni by si toho bejvali všimli a poslali by mě do špitálu nebo bych taky možná zrovna šel do transportu. Tak sem to rači držel nebo, dyž se náhodou esman zrovna nekoukal, vysral sem se rychle do tý díry, kerou sme kopali a potom sem to zas zaházal. No a dyž to jinak nešlo, tak sem se podělal do kalhot a v noci sem to potom čistil a myl si prdel dešťovou vodou, kerou sme chytali do kádě u baráku. Vostatní sice vobyčejně nadávali, ale voni věděli, vo co de, a stejně každej druhej měl náký podobný potíže. Teda ne abyste si mysleli, že tam byla bůhvíjaká soudržnost. Ale vono se to jednak nevyplácelo někomu si jít stěžovat, a člověk nikdy nevěděl, kdy bude možná někoho potřebovat - vlastně možná že náká pospolitost v tom byla. Já nevím. Ani sem vo tom tenkrát nepřemejšlel. Jó, byli tam takový básníci a všelijaký citoví lidi, kerý se slejzali a zpívali a recitovali a všechno možný. Esmani, dyž na něco podobnýho přišli, tak je vobyčejně voddělali. Jenže já sem pro ty poetycký a metafyzický věci nikdy neměl zvláštní pochopení a tenkrát teprv ne. Já byl vždycky tak utahanej a cejtíl sem se tak blbě, že sem si leh a s nikym sem ani nemluvil a vo nikoho sem nestál. A taky sem nikomu vůbec nijak nepomáhal, ponivač sem sotva táh svojí vlastní kostru. Ale přece jen sem znal pár těch chlapů, co se mnou makali a co vedle mě leželi. Čas vod času sme taky vo něčem mluvili, jenže už ani nevím vo čem. Pracoval tam s náma taky takovej chlap, kerej vůbec nikdy s nikym nepromluvil. Nikdo ani nevěděl, kdo to je. Byl jako hluchoněmej, pořád jenom zavřenej do sebe. Při práci mlčel jako hrob, večer v baráku si leh a ležel s vtevřenejma vočima, nikoho si nevšimal a za chvíli si samozřejmě nikdo nevšimal jeho. Taky se nikdy nemodlil, no zkrátka vůbec nic.

No a tenhle chlap tam byl se mnou vod začátku pořád, spali sme vedle sebe, makali sme vedle sebe a já pořád vo něm nevěděl to nejmenší. Dyž sem si časem zvyk na poměry, začal sem ho trochu pozorovat. Von vám kopal jako stroj, pot se z něj lil a mlčel a mlčel. Dyž sem mu něco řek, dycky jen zavrtěl hlavou a blbě se na mě zašklebil.

Potom sem ale přece přišel na to, že tak docela němej není. Jednou sme museli něco zvedat nebo co, zkrátka stáli sme vedle sebe a něčím sme šukbali - sakra, já si nevzpomenu, co to bylo, sem úplně blběj - no ale to konečně nevadí. Zkrátka stáli sme vedle sebe tak, že sme se jeden druhýho dotýkali ramenama. A já najednou slyšel, jak si něco docela tiše bručí. Ale bylo to tak tichý, že pár kroků vod něj už to nebylo vůbec slyšet. Bručel si to jenom tak, v krku, nákou smutnou melodií, jenže já sem jí neznal. Ale řek sem si, tak vida, von přece není němej, a vod tý doby sem si ho všimal pořád víc, ponivač mě to začlo zajímat. Teda byste si nemysleli, že sem vo ničem jiným nepřemejšlel. To by vypadalo moc plážově. My tak měli sakra jiný věci na starosti, žrádlo a vši a úplavici a gétáky. Já nechci říct, že sem se snažil poznat náký jeho tajemství, nebo jak se to vobyčejně v románech říká. Já sem tenkrát pochopitelně na tajemství jinejch lidí sral a koukal sem, abych se sám ze všeho vytáhl. Vonu to vůbec tedka vypadá hrozně jednoduše a ani vám to neumím říct tak, abyste věděli, jak člověku vlastně bylo. Bylo mi blbě, to mi věřte. Byls zavřenej a utýct si nemoh. Co se dělo venku na frontách, jak Němci dostávali na frak nebo jak dávali na frak těm druhejm, to sme se jen dohadovali, vobčas někdo něco vodněkud přines a z toho se pak dělala hrozná senzace, jenže nikdo tomu tak na sto procent nevěřil, i když dělal, že věří. V některých barákách prej měli rádia. To je možný, ale u nás nic takovýho nebylo. No a taks vlastně žil ze dne na den, jak se říká, vobčas ses něco dověděl, třeba tenkrát, že to Němci dostali u Stalingradu nebo že se Američani vylodili v Itálii, ale jak říkám, člověk nevěděl, co je na tom pravdy a co né. A taks jenom seděl a chrněl a makal a ráno, dyž tě v pět vyhnali z baráku, bejvala dycky taková mlha nebo co, takový sychravý, vyblitý rána, člověk měl hlad jako pes a tím chlebem, co ti dali, se ti eště zved žaludek a každý ráno to bylo stejný, bylo ti blbě a věděls, že můžeš na beton počítat s tím, že takle to bude eště hezkejch pár měsíců, dyž né roků. To tě někdy popad děsnej stek, něco ti přeskočilo v mozku, zdálo se ti, že jako se na to docela lehce můžeš vysrat, ale hnedka, v tý vteřině se ti zas mozek zasunul do správnějch kolejí a tys věděl, že to je blbost, že se vocat nedostaneš. Že jediný, co můžeš chtít je, abys to vůbec vydržel, aby tě nešoupli do transportu. Hlava v tom momentě tě děsně zabořela, to jak prostě mozek na chvílku vypověděl službu. Ale potom zas začal pracovat a moc dobře, takže ani ta jediná naděje, kerous měl, že to Němci přece jen nakonec dostanou a že to bude brzo, že tě pustěj, že zas budeš moct chrnět podle libosti a nic nedělat a nemít vůbec z ničeho strach, že se budeš moct flákat po Václaváku a chodit s holkama - jo, že tohle všechno není tak docela jistý, protože Němci sou schopný, až budou vidět, že sou v rejži, všechny pobít a postřílet a votrávit. Ta myšlenka, že bys moh v poslední chvíli takle zhebnout, že by hned potom ty vostatní, co by to přežili, mohli bejt zase v bezpečí a jen ty s tou svojí zasranou smůlou bys zhebnul, to člověka tak naštvalo a cítil takovou závist a vztek a bezmocnost, že by až brečel.

Jo - co sem to říkal - jo, a tak si nemyslete, že sem nák pátral po tom, co to ten chlap vlastně zpívá nebo co. To jen náhodou, dyž sme spolu někde makali a dyž sem byl hodně blízko u něj, že sem ho zaslech, tak sem si na to vzpomněl. A všim sem si, že to byla pořád stejná melodie. Po čase mě to ale votrávilo a přestal sem tomu

věnovat pozornost. Myslel sem si, chlap už je z toho asi ze všeho pomatenej a ňáká písnička mu vlezla na mozek. A nebyl bych se na něj asi vůbec pamatoval, po tom, jak sem tam zblblnul, nebejt tý noci v prosinci vo Vánocích v čtyřicátým čtvrtym roce. Možná že ste už vo tom slyšeli nebo četli, protože to určitě někdo popsal. Já ty knížky vo koncentracích nečtu, to víte, ale dovedu si přectavit, jak se z toho dolujou city a zážitky. Voni tam možná byli básníci, kerý třeba meditovali vo záhadách života, dyž je Pind'a kopal do prdele, já nevím jak kdo, ale ty, co sem já znal, ty všichni měli tu prdel plnou strachu a na žádnou poezii nebo filozofii jim vůbec nezbyl čas. Eště tak se hodně modlili a to breptali a drmolili modlitby tak bezhlavě, že si myslím, že ani nevěděli, co říkaj. Jak povídám: já nevím jak kdo, ale my sme si rozhodně žádný zážitky neuvědomovali.

A tenkrát, bylo to někdy vo Vánocích, jak sem řek, nevím už kerej den, to nás ráno vyhnali společně ze všech baráků, museli sme se seřadit, chlapi, ženský, děti, vod nemluvnat až po starý dědečky, kerý vomylem eště nebyli v transportu, a šli sme na apelplac vzádu za městem. To byla obrovská louka, z jedny strany prudká stráň, na vostatních třech stranách plot a vostatnej drát, v každým rohu věž s reflektorem a s kulometama a na tý stráni nahoře jich bylo několik. Tam sme šli. Já byl v jedný z posledních řad, takže dyž sme přišli dovnitř, byl už celej plac skoro plnej. Stály tam řady, votrhaný, bez čepic, vychtrlý jako herky a všichni byli hroznej zticha. To ticho bylo příšerný. Mohlo nás tam bejt - no nevím kolik tisíc, den byl bílej, na zemi ležel čerstvej snůh a nebe zatažený, takže bylo všude nepřirozený bílý jasno. Na věžích u kulometů bylo vidět esmany, jak se procházej, chvílema se raděj a čuměj na nás a čekaj, až přídem všichni. Apelplac byl čím dál tím namačkanějši, protože voni tam vyhnali vopravdu celej Terezín. Dyž konečně všichni přišli, každej čekal, co bude. Nikdo nic neříkal, ale každej si myslel to samý. Vono už se delší čas vědělo, že to s Němcama je hodně nahnutý, a tak každej čekal jen dvě věci. Buď že to praskne, no a potom přijede švýcarskej Červenej kříž a začnou nás krmit a voblíkat a kurýrovat, nebo že se stane to, z čeho sme měli strach. No a teď to vypadalo, že přide to druhý. Všichni mlčeli. Bylo hroznej ticho. Ani větříček, ani žádný řvaní esmanů. Ty jenom stáli na věžích, koukali na nás, bylo vidět, že se vo něčem radí, ale slyšet je nebylo.

Tak jsme stáli. A čekali sme to každou chvíli. Já nevím, jak kdo co myslel a jak mu bylo, ale mně bylo blbě. Děsnej stek, že tomu přece po těch třech letech, kerý sem vydržel, že tomu přece neujdu, a bezmocnost a skoro mi bylo do breku. A hned sem zase přemějšlel, jestli by bylo přece možný se z toho dostat. Lehnout si na zem, až začnou střílet, a dělat mrtvýho, protože přece nemohli chodit po všech těch tisících lidí a dívat se, jestli sou vopravdu mrtvý. Pak zase strach, že mě to treť jen napůl, že budu chcípat dovíjak dlouho raněnej, to pomyšlení, jak budou raněný lidi kolem řvát a brečet a prosit. A vobyčejnej strach ze smrti vůbec.

To ale eště ráno nic nebylo. Dyž sme už stáli ale dvě hodiny a tři a čtyři a celý dopoledne a pořád se nic nedělo, pořád ticho, nikdo neřval, nic se nehnulo, hlad už sem měl až hrůza, každej se třás zimou, každému koukala z vočí horečka. Malý děti začly brečet, pak už nemohly, tak jenom tak zívaly hladem a zimou. A to si myslím, že těm bylo eště nejlíp, poněvač nevěděly, vo co de.

Vodpoledne, mohlo bejt brzo po poledni, začli padat první lidi. Po řadách se šeptalo, aby se všichni chytli pod pažďim, zvedli ty padlý a drželi je. Celej houf se trochu zavlnil, trochu se sevřel a pak se stálo dál. Ze začátku člověk myslel na dost věcí. V mozku to bylo dost složité. Ale potom, vodpoledne a k večeru, už byl každej tak zmrzlej a hladovej a vyděšeněj že už se mu to ani v mozku nehejbal. Ten strach, co sem měl, byl pak ňákej všeobecněj, beztvarej a ani sem přesně nevěděl z čeho nejvíc, totiž vůbec sem na něj nemyslel. To už sem vůbec nemyslel. A ten strach snad už ani nebyl v mozku. Tělo mě strašně bolelo, nohy, břicho, hlava a ze všech stran sem byl zmáčknutej. Lidi se tiše modlili, jiný kašlali nebo sípali nebo se posrali. Stálo se pořád hůř, ponivač přibejvalo těch, co vomdleli, nebo už prostě nemohli sami stát a vostatní je museli držet pod pažďim. A tak to bylo stejný celý vodpoledne, den bílej, tichej, až se začalo stmívat. Esmani pořád na věžích, střídali se samozřejmě, pili čaj, kouřili a koukali na nás. Věčina pořád eště čekala, že začnou střílet. Jen nikdo nechápal, proč už to dávno neudělali, jenže zas každej věděl, že to dělaj schválně, že nás chtěj eště nejdřív pořádně mučit a dohnat k šílenství. Že vědí, že je to pro nás horší, nechat nás takhle čekat na smrt než postřílet nás zrovna. Ale jak říkám, to eště nikdo nepochyboval, že nás nakonec postřílej.

Potom se setmělo, až byla úplná tma. A najednou se rozsvítily všechny reflektory a bylo zas světlo. Byl to hroznej pohled. Vobloha úplně černá, všude kolem černo a jenom apelplac zalítej tou bílou září. Vůbec žádný stíny, ponivač reflektory svítily ze všech stran, lidi bílý, žlutý, s vobličeje ma staženejma vod hladu a zimy a strachu, drkotali se, zkroucený, namačkaný jeden na druhýho, voslepený tím světlem.

A zase sme stáli. Někde už lidi leželi na zemi, ponivač v řadě bylo víc těch, co byli úplně vysílený, než těch, co se eště udrželi na nohách. Někde už byli mrtví, hlavně starý a děti, ale taky nemocný a hodně zesláblí. Ticho pořád a pořád stejný, jenom některý kašlali a sípali, ale vcelku pořád hroznej, příšerný ticho a bílý světlo z reflektorů a kolem černá hustá tma v nebi. A pořád sme stáli, bez pohnutí, jenom sem tam lidi padali na zem. Viděls, jak se tak drží, pak jim párkrát poklesly nohy, pak spadli na kolena, na všechny čtyři, některý se eště pokoušeli vstát, vočí vytrěštěný, vobličeje napjatý a svaštělý, hekali, kašlali a potom si lehli a leželi bez hnutí a my vostatní sme stáli a stáli a čekali nebo už ani nečekali, nemysleli, vevnitř celí stažený, plný zimy a horečky a hladu. Pořád sme stáli. A Němci na nás čuměli za těma reflektorama a čekali, až se hnem.

Potom, dyž už to vopravdu nikdo nemoh vydržet a já sem myslel, že co nevidět padnu taky, rozneslo se, že máme jít. Přední řady, ty nejbliž u brány, maj jít. Maj se hnout. Sebrat živý, co leželi na zemi, a jít zpátky do

lágru. Ať se stane co chce. Je to pořád jedno. Máme tu chcípnout hladem a zimou, maj nás postřítlet. Ale jít, jít. Hnout se. Vodlepit se z místa. Rozhejbat zmrzlou kostru a vodejít. Vodejít, vodejít. Ani už to nebyl strach nebo už to bylo víc než strach. Přední řady se hnuly. Děsně pomalu. Byli všichni zmrzlí a sotva se táhli a zaklesnutý pod pažďím vlekli spolu vysílený. My, co sme stáli trochu vzádu, sme čekali, co bude. Jestli začnou Němci střílet. Nebo jestli je v bráně začnou mlátit kolbama. Ale nic. Šli pomalu, krok za krokem. Sníh chřoupal pod nohama, ale jinak ticho, hroznější než předtím. A tak sme se taky hnuli. Pomalu, s vočima pověšenejma k bráně, viděl sem, jak mezi dvěma reflektorama, zrovna nad bránou, čouhá kulomet. Měl to svý šedivý, lesklý voko vovetřený zrovna na nás, vypadal jako zvíře, ani ne jako věc. Jako zvíře, kerý je živý jen proto, aby mohl zabít. Úplně mě to zarazilo. Zrovna sem cítil, jak z toho vovetřeného železného voka něco proudí ven, na nás, jak to bodá do těla, čekal sem, že se každou chvíli svalim s kulkou v břiše. Podle všeho se to zdálo každému. Všichni šli děsně pomalu, malejma krokama, zmáčknutý v řadě, táhli jeden druhého pod pažďim, voči vyvalený nahoru, nad bránu, na kulomet, u kerýho seděl vosamelej esesák, nehejbal se a vypadal, jako dyby byl s tím kulometem srostlej.

A najednou se do toho ticha vozval divnej hlas. V tý chvíli, asi sem byl v nějakym transu, se mi zdálo, že je to prorok. Starozákonní prorok. Fousatej, fanatickej prorok, kerej zpívá na voslavu Jehovy. Já na to všecko nevěřim, aspoň moc ne, ale v tý chvíli, v tý chvíli - ten hlas se nes, takovej plnej a sytej - a my všichni vostatní byli vochraptělí a krky sme měli zamrzlý zimou - ale ten hlas byl plnej a sytej a vznášel se nad náma tak velebně, tak vítězně a triumfálně, jako ty pozouny vo poslednim soudu anebo trouby Gedeona nebo koho před Jerichem. A pořád rost. Jak sme se blížili k bráně, byl pořád víc a víc jasnej a zvonivej a nes se tim přišernym tichem a tim světlem reflektorů do tmy kolem. Víte, já sem vopravdu hrozně nerad patetickej, ale tenkrát, v tý chvíli se vopravdu lidi začli narovnávat a tak nějak napřimovat a šli rychlejc a pevnějším krokem. A ten hlas zpíval pořád stejnou melodii a stejný slova, pořád a pořád, znova a znova a pořád silnějc. Možná že se mi to jen zdálo, ale byl docela neuvěřitelně silnej. A už sme byli u brány, šli sme rychle a křepce, jako vojsko na pochodu, čerství, nezdeptaný, jako dybysme ani nebyli celej den stáli na mraze, jako dybysme vůbec ani nebyli terezínský židi, ale to Mojžíšovy vojsko, dyž šlo přes Rudý moře. Esesák za kulometem vstal a zahejbal hlavní. Snad chtěl střílet. Ale já vopravdu neměl strach. Ta melodie byla krátká a pořád stejná, dyž sme došli k bráně, bručeli sme jí už s sebou. A prošli sme klidně bránou a bručení se rozlejšvalo za náma a sílilo a rostlo a najednou jako dyby celá ta noc a ta tma se vozývala tou melodií. A z ní jasně a vostře pořád bylo slyšet ten první hlas. Ten jedinej zpíval slova, vostatní bručeli. Vohlíd sem se a uviděl sem ho. Byl to ten praštěnej hluchoněmej chlap. Ale jak vypadal! Měl vobličej děsně bílej a voči vypoulený do neznáma. Kabát u krku rozhalenej a krk se mu napínal děsnou námahou. Potil se a zpíval, zdálo se jako by proti němu vál vítr, jako dyby von samojedinej kráčel v čele a táh za sebou celej ten obrovskej zástup lidí.

Dyž sme všichni prošli bránou a přišli k barákum, zpěv pomalu slábnul a začalo se nám vracet vědomí. Všechno zmizelo. Začli sme se zase třást zimou a hladem, ale byli sme pryč z apelplacu a rozlezli sme se rychle po barácích. Bylo to za náma. Věděli sme, že to zejtra může přijít znova nebo ještě něco horšího, ale tohle bylo za náma. Každěj byl tak unavenej, že se svalil a chrněl. Strach, hlad a zima, všechno se smíchalo s vospalostí a vysílením, najednou to na člověka spadlo a von usnul a spal jako mrtvej.

No a druhěj den byl docela normální, museli sme makat jako dycky a Němci dělali, jako dyby se nebylo nic stalo. Ale ten chlap se mnou nešel. Zůstal ráno ležet, a dyž sem ho chtěl vzbudit, poznal sem, že je mrtvej. Bylo toho na něj moc. Vostatně, po tom dni umřelo víc lidí. Zápaly plic, vomrzliny a tak. Já sem to zaplatpámbu vydržel. No a teď sem si na to vzpomněl, dyž ste tady hráli - sakra, co ste to hráli?"

„Spirituál. Go Down, Moses,“ řekl Fred.

„A jo. Víte, ta píseň, co ji ten chlap zpíval, to bylo právě to Go Down, Moses. To mně to všechno připomnělo. A mohlo by to snad stačit jako moje povídka, ne?"

Ota skončil a jeho povídka měla velký úspěch. „Vidíš, docela fajn, člověče!“ povídal Joska a jeho úsudku je možno si cenit, poněvač on je filosof. Já si uvědomil, že Ota Steinů není přece jen jenom tlustý a přiblblý živočich, za jakého ho obyčejně pokládají.

Ostatně, já si to o něm nikdy nemyslel. Vzpomínám si, jak jsem tuhle byl u něho v továrně a jak on mi vyklopil svoje starosti a problémy docela netovárnicky a důvěřivě. Příslušníci Otovy rodiny totiž všichni zahynuli a on zdědil po nějakém strýci továrnu na podprsenky nebo menstruační vložky či jaké podobné svinstvo a tak teď dělá továrníka. Dře se, shání materiál a objednávky a je děsně úzkostlivý na dělníky, aby se jim snad nezdal vykořisťovatelem. Když do jeho kanceláře přijde třeba tovární metař, vypoklonkuje ho až na chodbu a má ještě hryzení svědomí, jestli mu snad neřekl něco, co by si metař mohl špatně vykládat. Přitom ho neustále trápí pocit, že si s dělníkama nerozumí tak, jak by měl, že je mezi nima nějaká neviditelná přehrada a nedůvěra či co. Jak jsem byl u něho v kanceláři na návštěvě, řekl mi: „Člověče, já už nemůžu mít z práce žádnou radost. Já nevím, asi to bude ten starej vůl Marx s tou svojí pitomou knihou. Přečet sem si to, člověče, a vod tý doby sem nemožnej. Pořád musim přemejšlet vo dělnících a vo nadhodnotě a vo vykořisťování a připadám si špinavej. Ale pak si zas řeknu: blbost! Já přece nikoho nevykořisťuju, platim svejím pitomejm padesáti dělníkum horentní mzdy a sám z toho mám jen dřinu a starosti a hryzání svědomí. Víš, já Marxovému učení moc nerozumim. Na mě je moc filozofický a moc - no, prostě tomu nerozumim, ale tak si někdy myslim, jestli to taky snad není už

ňáký zastaralý, jestli Marx byl vopravdu takovej machr, jak z něj dělaj. Nebo - nebo jestli snad aspoň teď, tady v Československu, továrníci, nebo možná jen já sám, nejsme z nějakýho jinýho těsta. Víš? z takovýho ňák víc lidskýho. Dyť člověku se nechce věřit, že by sakra ty lidi vykořisťoval a vysával. Člověk by si vopravdu připadal jak krysa. Že třeba snad přece jen - prošel koncentrákem a tak - a bylo mu tam často blbě, že třeba má s lidma víc citění. Víc demokratický solidarity, i dyž je továrník. Ale sakra, přece se nezřeknu tý fabriky jenom kvůli Marxovi, ne? Já se snažim vyjít s lidma po dobrým a nehonim je kvůli absencim a tak. Dyby tady měli národní správu, maj se možná hůř. Ale někdy mě serou, víš? Voni vědí, že mi to nesedí nějak je skřípat a hřešej na to. A pak, sem žid a lidi mě už proto moc rádi nemaj. Já jim to nemám za zlý, ale věř mi, dycky mně to milý není. Bylo mezi náma hodně parchantů, já vim, ale přece jen, člověk prodělal to všechno a ví, co židů tam zašlo, a teď se vrátí, sám a celej z toho nemocnej a s nervama pryč a čeká přece jen ňáký pochopení a trochu - trochu tý shovívavosti vod lidí, kerý vlastně celou válku nic nezažili až na tu jednotvárnost v žradle a voni zatím, jak je na tobě vidět, že seš žid, hned zatočej řeč na židy, a jaký to byli prevítí a jak germanizovali, a pořád říkaj: „To musíte uznat,“ a „To je pravda a nedá se to voddiskutovat,“ a „Je to hrozný, co Hitler udělal se židama, ale na jedný straně voni si to zasloužili,“ a teď viděj, že je to přeci trochu silný, a začnou se z toho vytáčej, že ne snad, že by si zasloužili to mučení a tak, ale že ňáký vomezení a ňákej trest přijít musel, a člověk při tom vidí, jak je jim to úplně lhostejný, že Němci židy posílali do plynu, jak to s nima vůbec nepohne. Ale nejenom utrpení židů. Vůbec celý koncentráky. Jak jenom kecaj při manifestacích a breptaj vo německý bestialitě a že nikdy nezapomenou a mluvěj vo utrpení a mukách a přitom, říkám ti, je jim to tak lhostejný, tak lhostejný, že až to člověka nasere, dyž sám ví, co to je koncentrák.“

Tak Ota mluvil a já s ním musel souhlasit. Mě taky hrozně štvou takoví lidé a nejvíc ze všeho mě dožerou projevy a přísahy a články v novinách. Vždycky si vzpomenu na jednoho pána, který teď píše patetické úvahy o německé zvrhlosti a sadismu, o úpadku morálních hodnot německého národa a taky o kavárenských flákačích a jehož jsem za revoluce viděl s nesmírným požitkem stahovat kůži z nějakého esesáka. Ten esesák byl živý a řval jako tur, což panem X vůbec nepohnulo, mlátil dál zajaté Němce kolbou do nosu a odbouchával je z revolveru.

No, ale abych se moc nerozplynul v citech; tak teda Otova povídka měla úspěch a protrhla zařezanou náladu. Když opadlo první vzrušení, přihlásil se ke slovu mladší Kelbík a zeptal se, jestli může svůj příběh číst. Má prý náhodou s sebou rukopis jedné svojí povídky a rád by slyšel, jak zní. Fred povídal, že nemá námitek, protože je lepší slyšet věc souvisle, než se otravovat nějakou slovní ekvilibristikou ad hoc a spatra. Fred si totiž trochu libuje v literátštině a cizích slovech. Vtom vstal starší Kelbík a řekl, že v tom případě si dojde domů, protože má taky napsáno několik povídek z války, které by rád přečetl. Zmizel a vrátil se za pět minut, jelikož Kelbíci bydlejí ve vedlejší vile. Jeho mladší brácha začal číst. Trochu koktal, ale za chvíli ho to strhlo a přednášel svou povídku hrozně lyricky. Mladší Kelbík je vůbec lyrik. Chodí s takovou zlatovlasou kvintánkou z anglického gymplu a je do ní zblbnut až po uši. Ráno ji doprovází do školy, v poledne ze školy, odpoledne jí dělá úkoly a večer courají po Petříně nebo se drží za ruce v biografu. Ona chce vidět každou americkou premiéru, a protože je z anglického gymplu, má jakési divné pojmy o gentlemanství. Následkem toho musí Kelbík kupovat lístky ze svého a obyčejně do lóže a je neustále samý dluh. Ale miluje ji hrozně a každému o ní vypráví. Mimo chodem, studuje chemii a minulý týden ho vyhodili od matiky. Snad to taky nějak souvisí se zlatovlasou kvintánkou. Nevím, rozhodně ta povídka, co četl, byla pro něho typická:

„Po smrti přítelově se Ondra počal cítit osamělý. A z tohoto pocitu vyrostla přirozeně touha po dívce, společnici, přítelkyni a milence. Přesto však zůstalo v Ondrovi příliš vzpomínek na neúspěchy v lásce, na neuspokojení, které mu přinášely ony známosti, hovory a koneckonců i polibky a laskání, do nichž se musel nutit, uvědomuje si svoji katastrofální neerotičnost. Ani jeho nynější touha po dívce nebyla erotická. Ondra obdivoval krásu a měl silný smysl pro přátelství. Snad se jeho erotická vášeň vybíjela tímto způsobem; přál si prostě být vlastníkem dívky (neboť tak pociťoval onen posvátný poměr), hezké dívky, elegantně se strojící a vkusně pomalované. Mít jistotu, že kdykoli se mu zachce, bude moci jít po ulicích, veda si ji pod paží a chlubě se její krásou, a kdykoliv pocítí touhu být sám, dívka poslušně odejde.

Jeho fantasie se v poslední době čím dále tím více zaměstnávala myšlenkami tohoto druhu. Přemítal v jakémsi jemném a snadno porušitelném zasnění o teplé přítomnosti abstraktní dívky, pociťuje ji spíše jako esenci barevných rtů, hebké pleti a umělé dráždivé vůně, než jako skutečného živoucího tvora. Jeho erotika se probouzela v takových chvílích záchvatu nezvyklé síly, které ho někdy znepokojovaly a jindy plnily radostí. Pomíjely však brzo a zůstávalo jen ono křehké téměř estetické zasnění.

z takové mlčenlivé extase jej jednou vyrušil hlas zvonku. Neočekával nikoho, protože se téměř s nikým nestýkal. Proto zvonek vzbudil jeho zvědavost. Vstal a šel otevřít v lehkém napětí. A potkalo jej něco, co očekával nejméně. Za dveřmi stála hezká dívka v plášti vínové barvy, měla červeně namalovaná a souměrná ústa se rty poněkud smyslně zastříženými a v kaštanových vlasech se jí usadilo několik paprsků, náhodou zabloudivších skleněnou stěnou schodiště.

Tato esence dívky jeho denního snu proplula beze slova pružným krokem kolem něho - a tu si všiml její ztepilé postavy, štíhlých lýtek a něžného zadečku - a usadila se s naprostou samořejností v křesle u okna.

Nebyl schopen něco poznamenat. Hlavou mu ihned blesklo nejpravděpodobnější řešení: omyl. Ale vzápětí počal mít radost z tohoto omylu. Vklouzl střemhlav do pózy herce na jevišti a desítky podobných scén, které byl okoukal v horkých hledištích, se mu současně vynořily v mysli. Romantický nápad o řízení osudu, o náhodě, která svádí lidi dohromady, ho úplně zaujal.

Dívka se pomalu rozhlížela pokojem. Všiml si elegantní sukně z kostkované látky, jež odedávna lahodila jeho estetickému vkusu, která se objevila pod kabátem, rozhrnuvším se poněkud, když si dívka sedla, a odhalivším její kolena onoho nepopsatelného tvaru, jež vyvolává mužům husí kůže na zádech a vzbuzuje svrbění v dlaních.

„Máš to tu hezké,“ prohlásila náhle sympatickým hlasem. Ondru to nepřivedlo do rozpaků. Chopil se jejích slov jako nabízené ruky.

„To si myslím,“ odvětil, zalykaje se touhou po konverzaci a zvědavostí, jak bude dívka pokračovat.

„Až na ty záclony!“ byla její další slova. „Tyhle zelené záclony se vůbec nehodí k modré barvě stěn.“

„Na prvního je vyměním,“ ujistil ji Ondra kvapně.

„A kde budu spát?“

Ondra se zatetelil radostí. Hle, rozmluva jako z amerického filmu! Pikantnost se vůčihledně vloudila do hovoru.

„Třeba tady na gauči,“ mávl nedbale rukou.

„Aha. To lepší si necháváš pro sebe, vid’?“ usmála se. Byl to škádlivý úsměv a smysl vět byl dráždivý. Alespoň Ondrovi se tak zdálo. Byl v sedmém nebi.

„To víš, muži mají těžké sny a já tomu gauči moc nevěřím.“

Dívka se znovu lehce zasmála a vstala. Položila svůj elegantní kufřík na stůl a otevřela jej.

„Vezmu si župan,“ pravila. „Jsem po cestě úplně rozlámaná a večer už stejně nikam nepůjdem. Ukaž mi, kam si mám pověsit šaty.“

Byla-li Ondrova ochota nápadná, děvče to zřejmě nepozorovalo. Ani samozřejmost, s jakou Ondra očekával, co se bude dít dál a s níž civěl na dívku, ji neudivila. Svlékla vínový plášť a počala rozepínat blůzu. Ondrovým zrakům se objevila bílá neposkvřená krajkovina, vzedmutá drobnými řadry, jejichž rozměry a tvar plně odpovídaly Ondrovým představám o dokonalosti této části ženského těla. Komičnost situace dostupovala vrcholu. Ondra si najednou uvědomil, že musí přijít zlom. Aniž si toho byl vědom, jeho myšlení bylo silně ovlivněno filmem. Způsob, jímž reagoval na životní situace, byl více méně kopií románových a filmových reakcí a on se často ocital v roli diváka vůči sobě samému. Bílá krajkovina byla vrcholným bodem jednoho dějového toku. Nyní musil přijít zvrát, který obrátí děj jiným směrem.

Dívka se náhle zarazila.

„Kdo je to?“ zeptala se, ukazujíc na fotografii Ondrovy matky.

„Moje máti,“ řekl Ondra klidně, netuše nic zlého.

„Kdo?“ dívčin hlas se zvýšil. Zaznělo v něm prudké podezření. Její postava strnula.

„Moje máti,“ opakoval Ondra nevinně a rovněž zvýšeným hlasem. Ale toto zvýšení mělo jen vysvětlovat.

„Vy! A kdo jste vy?“ vyhrkla dívka obranně a nepřátelsky.

„Ondra Šimon,“ pokrčil rameny Ondra s úsměvem. Ten úsměv byl svůdnický a povýšený. Hra se vyvíjela podle jeho chuti. Dívka byla právě tam, kde měla být. Nevěděl přesně, co přijde dál, ale cítil, že bude správně reagovat na všechno, co dívka řekne nebo učiní.

A ona si beze slov zapjala blůzu. Prsty se jí při tom horečně chvěly. Ondra toho ani nelitoval. Bylo sice příjemné a dráždivé, představit si ji ve spodním prádle, nicméně tato hra měla také svoje přednosti.

Děvče rychle obléklo kabát, zavřelo kufr a obrátilo se ke dveřím. Ondra jí nebránil. Stál tiše, neboť situace nemohla skončit pouhým: dívka odchází vpravo. Něco se musilo stát. Bylo nutné, aby celá věc měla pokračování.

A dívka se skutečně otočila ve dveřích. Pohlédla naň pohledem plným rozkošné nenávisti krásných žen, která nepramení ze srdce, nýbrž je pouhým výrazem trochy konvence a trochy vzteku. V světlém rámu dveří, ověněna vlasy, náhle pozlacenými světlem ze schodiště, byla zase esencí dívčí krásy a Ondra si opět uvědomil příjemné mrazení v zádech.

„Sprostáku!“ řekla upřímně, otočila se a zabouchla za sebou dveře. Bylo slyšet sladké klapání jejích střevíčků, jak běžela po schodech dolů.

Ondra se nepokusil ji následovat. Místo toho se uvelebil do křesla a počal vzrušeně snít. Kdo byla? Proč k němu přišla? Jaký osudový omyl se skrývá za tím vším? A přitom nebyl vůbec na pochybách, že opět vkročí do jeho života.

Kreslil si znovu situaci toho konkrétního snu a z ní se oddělovaly jiné a jiné, a když už byly příliš spletené, končily rozplynutím.

Druhý den se ohlížel po všech dívkách, které se blížily nebo vzdalovaly davem a měly pěkná lýtka a červená ústa. Nějaký čas byl nápadný tímto ohlížením po kráskách hlavního města. Pokládaly ho asi za zvrhlíka a drzouna; nevadilo mu to. Horší bylo, že jeho jistota počala ztrácet sílu.

Časem se krátily jeho procházky ulicemi, v nichž hledal svoji zmizelou esenci dívčí krásy. Sedával opět v křesle a přemýšlel. Kdo byla? Odkud přišla? Jaká v tom všem byla spojitost? Ale nebylo tu spojitosti. Jasný Ondrův mozek bezpečně poznával, že si s ním zahrála náhoda. A bolest, vyrůstající z onoho poznání, byla větší než

kteřákoliv jiná bolest. Nezaviněná, neodpovědná hra osudu. Cítil, že miluje neznámou krásku, pro tu nenávratnost její krásy, jež neměla dosti času, aby zevšedněla, pro to temné mizení vzpomínek v chaosu života. Ulice města se stávaly zmatenou a přehlubokou vřavou drobných, bezvýznamných a ztracených lidí, z níž se snad mohla najednou vynořit ona, neboť ona někde byla, někde klapala něžnými střešičky a její štíhlé nohy hlásaly moudrost Stvořitelovu. Věděl to právě tak, jako věděl, že není možno, aby ji našel. Intuitivní jistota prvních dnů hledání se zcela rozplynula. Ondra poznával, že člověk nemůže žít ve snu, setkal-li se s jeho ztvárněním. Viděl, že je možno kouzlit si nekonečné vidiny života, nekonečné vidiny rozkoše napjaté na konečcích vysoce soustředěných nervů v tichých chvílích samoty, že je možno věřit v záhadné a neomylné dění, přivádějící nás s mechanickou jistotou k cílům snů, že je snadné spatřovat symboly nějakého vyššího řízení ve všedních situacích života a v neurčitých pocitech nervózního těla. Ale setkal-li se člověk se ztělesněním snu, nemá více snů, sladkých a utěšujících. Rodí se bolest. Člověk odsouzený k hledání ztracených vidin nachází jen staré vzpomínky. Jsme všichni dětmi nostalgické bolesti, probouzející se ve chvílích dotyku věcí a bytostí, přišedších k nám z lůna naší pravlasti, po níž všichni nesmírně toužíme. Ale ty bytosti opět odcházejí, nezanechávajíce nic, jen veliké prázdno v duši, prázdno, jímž se pomalu vzdaluje zlatá záře jiného a lepšího světa.“

„Je to mírně přiblblý,“ charakterizoval Kelbíkův výkon po chvíli mlčení Lojza. „Ale moh bys to s klidem poslat do Hvězdy, kdyby eště vycházela.“

„Ty vole!“ povídal Kelbík. „Sem zvědav na tvoji povídku, ty imbecile!“

Lojza mimoděk vyjádřil pocit nás všech. Ne že by nám to připadalo tak docela pitomé. Naopak, myslím, že v duchu to mnohým z nás docela sedělo. Ale člověk nemá rád, když se někdo moc nahlas ohání sentimentální životní poezií. Fakt je, že život není vůbec poetický, až leda na vzpomínky a sny a básnické povídky. Když člověk skutečně žije, sentimentalita mu ani nepřijde na mysl. Pamatuju se na jeden hezký příklad. Bylo to loni v létě, chodil jsem zrovna s takovou příjemnou dívkou, která měla hezké oči a chtěla na mně, abych jí pořád povídal o lásce a tajemství lásky a sladkostech lásky, jako kdyby nestačilo praktické provádění těch sladkostí. Když jsem o ní přemýšlel doma, připadala mi hrozně krásná a sladká a vše, co s ní nějak souviselo, bylo plno poezie a romancí. Ulice večer, Václavské náměstí, Letenské sady a biografy a noční tramvaje a podobně. Ale když přišlo co k čemu a já měl dělat to, co se obvykle, aspoň ve filmu, považuje za krásné a romantické, byl jsem otráven jako náš pedel, když se razítkují tramvajenky. Ona si mně sedala na klín a chtěla, abych ji choval a laskal, a protože byla dobře rostlá, nebyla její váha zrovna zanedbatelná. Já v duchu klel, nohy mě bolely a svaly jsem musil napínat, abych ji udržel a abychom se oba nesvalili na zem, a vyprávěl jsem jí sladce a poeticky o kráse lásky a tajemstvích lásky a jiné voloviny.

Takové a podobné pocity vadí člověku, když slyší někoho nahlas číst lyricko-filozofickou poezii. Našemu životnímu stylu se hodí spíš trochu cynismu než nějaká poetická otevřenost. Víme, že v jádře všech věcí je nesmysl a výsměch, zakrytý ušlechtilou slupkou uměleckých slovíček, výsměch tak směšný, že je to až tragické. Proto Kelbík se svou povídkou pohofel. Snad je to jenom osobní názor. Když o tom přemýšlím, uvědomuji si, že on tam taky něco povídal o tragice života či co, jenže o tragice se právě nedá mluvit lyricky. Jak ji začne člověk zabalovat do melancholických metafor, už to není tragédie, ale něco hrozně dojemného a úchvatného, z čeho má čtenář estetický požitek. Ve skutečnosti tomu nikdy tak není.

O slovo se přihlásil Joska. Je to filozof a největší cynik před Bohem. Hned po revoluci začal vydávat literární časopis pro mládež, psal plamenné články o svobodě umění v době, kdy to ještě nebylo aktuální, protože nikdo nevěděl, co a jak bude, dělal si legraci z literatury pro lid, z optimismu a z kladné tendence. Urazil taky místního policejního náčelníka, prohlásiv ho za fašistu, když ten pán zakázal tancovat boogie-woogie kvůli morálnímu pohoršení místních veličin. Chtěli ho potom zavřít. Z ústředí SČM dostával výhrůžné dopisy kvůli svým článkům o kultuře, a když v Anglii prohrál Churchill volby a Joska o něm napsal oslavný traktát, zavánějící nostalgií, došla kulturním vůdcům z SČM trpělivost, zakázali mu časopis dál vydávat a nařkli ho z fašismu. Joskovi se to ale náramně hodilo, a kdykoliv se teď mluví o politice, vydává se sám za přesvědčeného fašistu a najdou se pitomci, kteří nevědí, co si o něm mají myslet.

„V tomhle příběhu,“ začala Joska vyprávět, „nebudou žádný milostný vztahy. Možná, že vo něj následkem toho ztratíte zájem, ale já do něho prostě žádný milostný vztahy vinterpretovat nemůžu, protože by to pokazilo pointu.“

Je to v jádře směšnej příběh, aspoň ve mně vyvolal takovej pocit, když jsem ho prožil. A je to taky cynickej příběh a nihilistickej a čítankovej lidem by asi pobořil ideály nebo v nejlepšíh případě by je naštvál k nepřítčnosti. Já, jako budoucí profesor, sem si vědom škodlivosti takovejch příběhů na křehký mysle mladejch lidí. Ono je z pedagogickýh hlediska lepší ponechat jim černobílou představu vo světě. Catch them young, jak to říkal jeden jezuita a jak se to teďka všeobecně praktikuje. Není radno jim svět moc komplikovat. Ty chytrý a inteligentní to přivede k dekadenci - protože, jak pozoruju, všichni inteligenti jsou dneska dekadenti, dyž to zrovna nějak nemaskuju - a ty hloupý, prostý a nefalšovaný to poplete, zneklidní, zblázní a dožene k velkej duševním zmatkům a nepředloženejm činům. Jelikož ale vidím, že vy ste všichni dekadenci propadlí a pomoci vám už není, tak vám ten příběh povím.

Já sem za Německa študoval na gymnplu v Náchodě. Je to romantické městečko se spoustou továren a s dělnickou čtvrtí a starým zámekem, za kterým je lipová alej a šefíkový podrost, pro študium a študáky

neocenitelný. Jinak je to maloměsto, typické po všech stránkách. Existuje tam taky kultura, kterou provozuje několik pánů a dam, a jinak lidi horoují pro fotbal a pro biograf. Je to kraj Boženy Němcové a Aloise Jiráska. To si můžete přečíst v každém referátu v místních novinách, ať je o čemkoliv. Boženu Němcovou a Jiráska do toho vždycky dovedou dostat. Třeba do vysokovské posvícenské rvačky nebo do plnění plánu.

Jo, o to by ale nešlo. O čem chci vyprávět, je podzemní činnost jedné studentské skupiny, které se zúčastnil můj mladší brácha a moje sestra. Byli sme po matuře všichni nasazení v místní letecké továrně a hrozně otrávení. Denně vstávat v pět hodin ráno a za pět minut šest už zařezávat u šablon, v poledne pauza půl hodiny a pak zas dál až do půl osmé večer. Co mě drželo, byl tovární hajzl. Scházela se tam recesní parta, študáci a kluci, kteří měli moc mírová řemesla a byli proto taky nasazení, jako jeden vyučený hokynář, kterej v dílně vypadal tak nešťastně, že by člověk myslel, že co nevidět spáchá sebevraždu. Jenže von našťestí v dílně moc nebyl a věčně seděl na hajzlu, s kalhotama staženejma, protože každou chvíli chodili werkšucáci a kontrolovali, jestli přítomný skutečně konaj svou potřebu. Kdo ji nekonal nebo nekouřil, byl zapsanej, dostal pokutu a při vopakování ho předali pracáku. Taky tam byl jeden moc prima koňskej řezník, v tváři celej růžovej, ale soudě podle jeho továrních absencí, musel bejt hrozně nemocnej. S tím sme vedli vždycky těžký filozofický hovory vo základních filozofickejch tématech, vo ženských a vo tý votravě, co je život. To mě asi taky pohnulo k tomu, že sem se po revoluci dal zapsat na filozofii. Ten mladej koňskej řezník psal básně a hrál divadlo a každěj den, pokud byl v továrně, recitoval nám na hajzlu dlouhý pasáže z Nezvala a Shakespeara. Byl tam eště jeden básník, vyučený lakýrník, no a potom spousta študáků. Drželi sme besedy v tom smradu a cigaretovym kouři, nadávali na všelijaký ty tovární mistry a hamouny, bavili se vo vojenský situaci a vo těch různěch filozofickejch problémech, jak sem už řek. Teda, v továrně byli vodporný hamouni. Pamatuju se na dva, který vrtali na mesřsmitový šabloně v pásu. Jeden dělal levou stranu a druhej pravou. Já sem makal s jednou švadlenou a jednou prodavačkou a jedním holičem na šabloně, co byla v pásu za nima, říkalo se tomu takty, a před náma se pořád hromadila pyramída deklů, kerý ty dva vyráběli vo dvě třetiny rychlejc, než my čtyry sme je stačili zanejtovat. Byl to na ně pohled! Dyby se člověku nedělal špatně z takový zvrhlosti, musel by chcípnout smíchem. Voni na sebe totiž žářili a předháněli se, kdo víc udělá. Německej mistr je samozřejmě povzbuzoval a chlapi dřeli jak blbí, vod rána do večera, ani vychcat se nešli, pořád vohnutý nad šablonou, s pneumatickejma vrtačkama do ruda rozzhavenejma. Dali jim k ruce učedníka, kerej nedělal nic jinýho, než jim brousil zlomený vrtáky, a byl večer chudák vždycky tak uštvaněj, že ho každěj tejděn museli vystřídat. A ty dva po sobě pořád po vočku pokukovali, kolik už toho má ten druhej, a každou chvíli se začli vo něco hádat, až voba tak zrudli, že sme je museli vod sebe vodtrhávat.

Vo tom sem ale nechtěl vypravovat. Teda muj brácha byl taky nasazenej v tý továrně, a jelikož von je strašnej vlastenec před Bohem a tyhle a podobný zjevy mezi českějma dělníkama ho děsně štvaly, rozhod se, že bude mezi nima šířit osvětu a pozdvihovat jim morálku. Našel pár voptimistů sobě podobnejch, zatáh do toho taky naší Hanku a založili podzemní spolek Bivoj, kerej se scházel u nás v jídelně a poslouchal tam Londýn. Někde, čertví kde, splášili malej cyklostyl a začli tisknout letáky. To by nebylo tak hrozný, horší bylo, že je sami psali. Nic trapnějšiho ste neviděli. Byly tam vobyčejně básně, kerý skládal jeden sextán, a potom politickej článěk, kde muj brácha vyzýval dělníky, aby se připravovali na den vodplaty a škodili nacistickejmu vrahum kde můžou a věřili pevně ve vítězství. Prostě takový pořád stejný povídání, nic konkrétního, pochopitelně. No, víte, já sem ty kluky chápal, voni potřebovali nějak uvolnit svýmu upřímnýmu vlastenectví, ale jinak sem je vod toho zrazoval a dělal si z nich psinu. Kluci neměli vůbec žádný spojení s žádnou skutečnou organizací. Myslim, že se ve svym nadšení vo něco takovýho ani nesnažili. Byl zaujatý svejma letákama a věřili pevně, že tim dělaj pro národ něco tak úžasného, že jim prostě ta privátní spiklenecká organizace stačila. Z jistý stránky vono to bylo vlastně vod nich úžasný. Byl to velkej výkon. Já sem vo tom pak často přemejšlel a zjistil sem, že i když sem to byl nakonec já, kdo je vytáh z rejže, v kerý se brzo vocitli, že - tak nějak morálně - udělali mnohem víc než já. Jo, já sakra dobře vim, že dyby byli všichni takový jako já, nebylo by došlo vůbec k žádný podzemní činnosti ani k tý pitomý, ani k tý vopravdu účinný a důležitý. Jenže byli to prostě kluci, kerý sem znal, a viděl sem, jak si hrajou s vohněm a jak pitomý a naivní to je. Rozumějte, nechci říct, že ten jejich úmysl a nadšení bylo pitomý, to ne, ale způsob, jakym to prováděli, tak zbytečnej, neužitečnej a nebezpečnej. Byl ve mně prostě nějakěj rozpor. Nechtěl sem zraňovat jejich city, dyž sem viděl, jak pro tu věc hořej, ale, jak říkám, viděl sem, že to je nebezpečný a neužitečný. Byla to moje sestra a muj brácha a známí kluci - tak sem je prostě chtěl vod toho vodradit. A já to nedovedu jinak, než že sem si z nich dělal psinu.

Voni mě samozřejmě nenáviděli. Musel sem vod bráchy vyslechnout mnoho přednášek vo svý zvrhlosti, vo tom, že nechápe, jak můžu v týhle době tak mluvit, jak se můžu zajímat vo takový věci, jako je jazz a potápky, dyž de zatím vo bytí a nebytí celýho národa. Ve svý naivnosti chudák nechápal, že člověka jeden Golden Gate Quartet z Londýna povzbudí víc než deset jeho trapnejch letáků. Voplátkou snášel zas moje rejpání a ironizování. No, kluci mě prostě považovali za ztracenýho a bezcennýho a taky samozřejmě povrchního dekadenta.

A jednoho krásnýho dne se stalo, co sem vočekával. Sedim zrovna na hajzlu a bavim se s Jorskou Vorlem, to byl ten koňskej řezník, vo německym svalnatym umění, dyž vtom najednou přide na hajzl brácha, celej zelenej, a povídá, že mi chce něco říct. Šli sme dozadu do poslední posady a tam mi to vyklopil. Vypadalo to hodně blbě.

Dyž šel brácha se Zdeňkem, to byl jeden z jeho spiklenců, na voběd - polední pauzy byly tři, každá skupina dílen měla jinou a já sem teprve čekal - překvapila je u brány nevočekávaně šťára. Werkšučáci ji vobčas dělali, jestli se z fabriky nevodnášej plány nebo nástroje nebo různý fušky. A při ty šťáře sebral velitel werkšučáků, vodporná krysa, kterej se menoval Bajer a za republiky ho kvůli vydírání vyhodili vod četníků, teda Bajer sebral Zdeňkovi jeden leták, kerej von vomylem zapomněl v kapse. Poněvač Bajer byl hrozně ctižádostivej - a jak se ukázalo, byla to pro nás klika - neřek nikomu ani muk, jen zatáh kluka do svý kanceláře a tam z něho tahal rozumy.

No, kluci byli v pěkný kaši. To sem věděl a brácha si to uvědomoval taky. Nebyl sem hned vstavu něco říct. Vypadalo to skutečně nerozřešitelně. Brácha mi začal blekotat, abych vyřídil doma, co se stalo, von že se sebere, zalarmuje zbylý kluky a pudou se skovat na Ostaš do skal. Strašila mu v hlavě partyzánská romantika. Při tom muj brácha je takovej stonavej, slabej a věčně náchylněj k chřipce a zánětu středního ucha a k zápalu plic, že by myslim ve skalách nevydržel ani jednu noc. To mi bylo jasný a to sem mu taky hned řek, něco takovýho že je blbost, že bysme ho na Ostaši nemohli zásobovat aspirínem a mimo to Hanka že je taky v tom, a dyby voni všichni nakrásně se dali k partyzánům, za předpokladu že v okolí vůbec náký stálí partyzáni z povolání sou, vona s nima jít nemůže, nehledě k tomu, že by otec měl jistě nepřijemnosti, dyby brácha najednou záhadně zmizel. Zkrátka, řek sem mu několik pádnějch důvodů, kerý ho umlčely. Byl teď úplně zhrouceněj, bledozelenej a potil se strachem. Nemyslete si, to bych nechtěl, že brácha je nákej zbabělec. To ne. Ale vono to taky neni žádný hrdinství, dělat něco, dyž vůbec nemám strach. Strach je docela přirozeněj a já myslim, že každej hrdina se bojí. V tom je právě to hrdinství, že má strachu plný kalhoty, a přece de a udělá, co chce udělat. Vlastně, to vám jistě neřikám nic novýho. Brácha měl prostě strach a já taky, poněvač přece jen to byl muj brácha a vypadalo to hrozně blede.

A pak sem najednou dostal nápad. Nápad, s jakym bych se chlubit neměl. Nebyl vůbec heroickej. Byl to takovej typickej nápad, jakýho se člověk chytá jako stýbla, dyž mu vopravdu hoří koudel pod nohama. Řek sem bráchovi, aby držel hubu, nikomu ani svejm kumpánům vo Zdeňkovi nic neřikal a šel do dílny, já že to zařídím. Pak sem se sebral, houkalo právě moje poledne a uháněl do města. Šel sem rovnou k Láďovi, to vám musim napřed říct, kdo to byl. Von vlastně eště žije a působí teď v soukromym mezinárodnim vobchodě s valutama. Tenkrát ale se specializoval na vobrazy, lihoviny, cigarety a přepychový zboží. Já s nim kdysi chodil do vobecný školy, byl to největší lotr a sígr. Pak šel do měšťanky, a dyž jí absolvoval, vrh se na vobchod. Byl to báječnejš člověk. Co ten uměl dělat s vobrazama, no to bylo prostě neuvěřitelný. Veliteli náchodský německý posádky prodal pravýho Velázqueze za deset tisíc. Toho Velázqueze vyrobil Franta Máček, kerej na nádraží v Náchodě přehazuje výhybky a přivydělává si malováním, a ten šturmbanfýrer si ho pověsil v ložnici, hned vedle Hitlera a ukazoval ho všem esesáckejm paničkám a honoracim, kerý ho navštěvovaly. Nebo jednou, to už bylo koncem války, dyž začly nálety na Prahu, nechal si Láďa od jednoho študáka, kerej teď je v Praze na akademii, udělat perokresbu Hradčan, takovou bonboniérovou, natisk toho asi padesát tisíc kusů, a dyž sem se ho ptal, co s tím zamejšlí, vysvětlil mně, že prej počítá s lidskou mentalitou. Ty Hradčany rozešle svejm obchodnim známejm a ty je budou nabízet s narážkama na to, že teď sou nálety na Prahu, a co dyby Hradčany vzaly za svý, a že takovej vobrázek je hezká památka. No a von vám těch padesát tisíc Hradčan do konce války rozprodal, padesát korun za kus.

Tak to jen tak na ukázkou, co to bylo za chlapa. A k němu sem teda šel, poněvač von byl muj moc dobrej kamarád, vysvětlil sem mu, vo co de, a sestavili sme spolu plán. Protože tohle se stalo ve čtyřicátym čtvrtym roce, ve Francii byla inváze a těm Němcům, kerý nebyli docela praštěný, bylo dávno jasný, jak to dopadne, existovali v Náchodě lidi, kerý kdysi byli Češi, potom Němci a teď by zase rádi byli vobrátili, dyby to šlo. Nejvýznamnějš z nich byl nákej pan Ceeh. Dřív se menoval Čech a měl vobchod s textiliema. Na toho sme se s Láďkou vypravili a vysvětlili sme mu, vo co běží, samozřejmě d e s n e vopatrně, a při tom sme mu pořád mazali med kolem huby, jako že my víme, že von je slušnej člověk, a že sme slyšeli, jak používá pořád svýho vlivu k různěj intervencim na gestapu a tak. Nic takovýho sme samozřejmě neslyšeli, ale věděli sme, že mu to bude dělat dobře. A že ty kluci sou mladý a neuvážliví, že nevědí co dělaj, a tak dále a tak dále. Při tom sme pořád bubnovali na ty jeho zásluhy a intervence, aby se mu zdálo, že my jako bysme byli případně ochotný jednou pro něj svědčit, dyby měl někdy náký voplítání - a von nám na to nalít jedna radost. Snažil se samozřejmě, aby to na něm nebylo znát, ale bylo vidět, že touží udělat pro nás nějakej dobrej skutek. Z pochopitelnejch důvodů. Navenek mluvil chladně, kázal nám vo vobtížnosti svý situace a vo nevděku lidí, kerejm prej zachránil život a majetek, vo nebezpečí takovejch podniků a vo svym vlastenectví. Vložil nám taky svou teorii český resistance, která se samozřejmě nelišila vod jinejch podobnejch, co se s nima tenkrát začli vohánět lidi jako von. Češi maj zachovat klid, je blbost dělat náký sabotáže a povstání, to nemá žádněj význam, protože Němců je moc. Češi maj navenek bejt lojální a spolupracovat, ale v srdci - pan Ceeh přitom ukazoval na svý tučný prsa - v srdci maj zůstat vlastencema. Tohle samý mně v továrně řek jeden český mistr, dyž mě káral pro ulevjáctví. Že prej každej má mít svý vlastenectví v srdci a ne na klobouku. Narážel na syrečky, kerý sme tenkrát začli nosit, podle vobrázku zoot-suiterů, votištěnýho jako vodstrašujcí příklad americký zvrhlosti v Árijskym boji. A já mu řek, že pokud kdo má svý vlastenectví v srdci, je to dobrej. Horší je, dyž ho má v kalhotech. To mě tak napadlo, dyž pan Ceeh se začal vohánět svym kordiálním vlastenectvím. Neřek sem

samozřejmě nic, jenom sme voba horlivě přikyvovali a čekali, kdy se pan Ceeh rozhejbá. Trvalo to ňákou chvílí, ale pak přece jen povídal, s výrazem člověka, kerej je usouzenej starostma, ale přesto se vodhodlává vzít na svoje bedra eště jedno břímě a to docela nezištně, z čistý lásky k věci; řek, že udělá co bude v jeho silách, že to u Bajera samozřejmě nebude zadarmo, ale že pan Bém, to je Láďa, jistě potřebný vobstará. Láďa ho ujistil, vo to že žádná starost, a pan Ceeh vodošel s vobličejem staženym do trpitelský grimasy a jeho postava vypadala zezadu tak tragicky a vodhodlaně, jako v biografu. Nechal nás ve svý pracovně s likérem, cigaretama a německou korespondentkou, abysme se mu eventuelně nehrabali v jeho spisech. Byl pryč asi hodinu. Dyž se vrátil, předstíral vysílení, kles efektně do křesla, utřel si suchý čelo a řek, že to byla zatraceně těžká práce, ale že se to podařilo. Chvílí líčil svoje úsilí a Bajerovou záludnost, jenže tak vobezřetně a vopatrně, že sme si z toho nevybrali, jak se asi ty dva vlastně dohadovali. Na tom nám konečně taky nezáleželo. Ladka sice trochu zblednul, dyž mu Ceech řek cenu, za kerou to Bajer byl vochotnej ututlat - eště pak kolik měsíců nařikal, jak to porouchalo rovnováhu jeho vobchodů - ale hned to gentlemansky slíbil vopatřit, protože jak von je lotr a šmelinař, tak je jinak charakterní chlap.

No, a z celý aféry nic nebylo. Já si pak eště došel k doktorovi Labskýmu pro vomuľenku na to vodpoledne. Labskej byl mladej doktor a prima člověk. Napsal mi tenkrát ňáký krvácení z nosu či co, nebo hemeroidy, už nevim. Von mně vždycky vyhověl, dyž sem ho potřeboval, a já ho za to pokud možná šetřil. Tak to dobře dopadlo a členove podzemní organizace Bivoj se vo celym případě dověděli, až dyž všechno bylo v suchu.

Nikdy nezapomenu na tu chvílí, dyž sem jim to oznamoval. Představoval sem si, jak si na tom smlsnu, jak je schodim a vosprchuju, ale dyž sem je viděl sedět u nás v jídelně, zaražený a v rozpacích, tak sem neměl to srdce. Jak sem jim řek, že maj za svou záchranu poděkovat Láďovi a panu Ceehovi, nebýt jich, že by celá slavná bivojská společnost teď bručela na gestapu, přišlo mi to najednou tak nějak směšný a - zoufalý, tak nějak trapný, převrácený a paradoxní, že sem nebyl vstavu je dál trýznit. Já mám Láďu rád, protože sem ho odjakživa znal a je to v jádře dobrej kluk, jen celym svym životem předurčený k takový - šikmý dráze. K podfukářství a šmelinaření. Nenáviděl Němce zrovna tak jako my všichni. Ani ve snu ho nenapadlo, aby jim nějak pomáhal nebo aby snad dokonce někoho udal. Ale necítil prostě nutnost, kerou cítili normální slušný lidi: nemít s nima vůbec nic. Ani na nich nevydělávat. To mu bylo úplně cizí. Von je vodíral, kde moh, a vytloukal z nich mění, prodával jim mizerný cigarety, špatný kořalky, malířský kyče a padělky za hrozný sumy, a nechápal, že těm tak zvanejím slušnejm lidem se přičí i to. Že ty považujou každej dobrovolnej styk s Němcem za více méně zradu a každou korunu na něm vydělanou za špinavou. Já vim, voni byli takový šmelinaři, kerý ze svýho vokrádání Němců dělali ctnost. To Láďa ne. Von je vohejbal, poněvač byli blbí a dali se snadno vokrást. Ale stejně si podával každýho, kdo mu nalít. I Čechy. Po tý stránce byl naprostej lump. Jenže, jak sem řek, ňákou vopravdovou kolaborací nebo souhlasem s nima se nikdy nepošpinil.

Jednou se dokonce pokusil utýct do Itálie k vosmý armádě. Měl tenkrát zrovna nedorozumění s německym důstojníkem, kerej přece jen nedůvěřoval jednomu Brueghelovi a dal si ho někde vověřit. Jenže v Rakousku ho zavřeli, ale von se z toho záhadnym způsobem dostal a za tři měsíce, dyž už ten německej důstojník byl pryč, vobjevil se zase v Náchodě s vysvědčením z vídeňský nemocnice, že tam ležel po voperaci žaludečního vředu, ačkoliv na plovárně na něm žádný jizvy nebylo vidět. Jak říkám: pro mě byl Láďa dobrej kluk, ale pro mýho bráču a jeho nohsledy to byl prostě vodpornej šmelinař, kerej se stýká s okupantama. A vo panu Ceehovi nemusim vůbec mluvit. Teď si představte, že těmhle dvěma prototypum zrady měli bejt vděčný za záchranu před gestapem. Nehledě na mě, kerej pro ně taky nebyl žádnym ideálním vlastencem. Pro ty kluky to muselo bejt hrozný. V tý chvílí sem to cítil. A - sem dnes filozof, jak víte - cítil sem tu hroznou groteskní skutečnost, špinavou smradlavou a vodpornou, a ten ideální, krásnej, ušlechtlej a hloupej sen, ty dva protiklady a to hrozný probuzení těch zelenejch idealistů do vodporný skutečnosti, tu sprchu kerou dostali, tu - tu deziluzi a vystřízlivění, dyž si najednou připadali jako malí chlapečkové po vejprasku. Dyž já jim dal najevo, že tu jejich práci považuju za dětinskou pitomost, kerou musí za ně napravovat takový lidi jako já a Láďa a pan Ceeh. Dyž se jim najednou všechno muselo zdát nízký a špinavý, najednou, jenom pro tu chvílí, ale přece, ztratili svoji jistotu, že dělaj něco velkýho a záslužnýho - a já jim vysvětlil, jak to bylo dětinský a směšný, že se jim to možná zdálo dětinštější a směšnějš, než to ve skutečnosti bylo. Ty sextáni a septimáni byli eště moc mladý a v tý chvílí rozrušený a raněný, aby pochopili to, co sem potom pochopil já. Že ten jejich čin, třeba byl malej a dětinský a neužitečnej, byl koneckonců větší a záslužnějš, tak nějak metafyzicky záslužnějš, než že my sme jim zachránili život. Protože - no třeba proto, že voni to všechno dělali z idealismu, z vopravdový lásky k vlasti, kdežto my sme je zachraňovali, poněvač šlo vo kůži, poněvač sme přece museli. Byl to přece muj bráča a byli to všechno český kluci.

Tak sem si jich potom začal nějak vážit, začal sem vo tom přemejšlet a změnilo to muj názor na partyzány a na ty různý vodbojníky a konspiranty, kerý jistě z padesáti procent neudělali nic důležitýho a možná dokonce přivedli i jiný lidi do neštěstí. Dřív sem je prostě považoval, a taky sem to všude říkal, za blázný a nebezpečný romantiky. Já, příznám se vám, v tom strachu v dvačtyřicátým roce, já nejsem vůbec hrdina, v tom strachu a v tý hrůze sem dokonce vodsuzoval i atentát na Heydricha. Říkal sem, že to sou pitomci, kerý neviděj dopředu, zbytečně drážďej Němce a maj na svědomí spoustu popravenejch. Ale pak sem si tímhle názorem už nebyl tak jistej. Vono se to dá vykládat ze dvou stran, každej podle svý potřeby. Kdo byl za Němců zticha, najde svý

důvody, aby moh tvrdit, že vodboj byl většinou zbytečnej a stál národ víc, než způsobil Němcum škody. Kdo něco dělal, ten taky bude moct argumentovat, že bylo správný a užitečný a důležitý konspirovat proti Němcum. Jak říkám: ta věc má dvě stránky. Z lidskýho hlediska může člověk vobě pochopit a vmluvit. Ale - metafyzicky - věčně - pod měřítkem morálky nebo něčeho takovýho, nebo snad jen že já sem v jádře idealista, pak, nakonec, ať je člověk cynickej a nic mu není svatý a ze všeho si dělá psinu, nakonec přece jen cejtí, že větší cenu má ten naivní, třeba neužitečnej a třeba i škodlivej boj, než chytrácká, inteligentní, bezpečná a výnosná a neškodlivá pasivita.

Já vim, vono to zní děsně kazatelsky a mně moc neseď, říkat takový věci, jak mě znáte. Ale, je to tak. Já bych vám to jinak neřek, dyž tady ale vyprávíme takový všelijaký příběhy, a často i dost, abych tak řek intimní a choulostivý, tak sem si myslel, tak sem vám to prostě řek. No, a to je celej muj příběh.“

Joska končil v hrozných rozpacích. Nikdo si ho samozřejmě nedobíral. Myslím, že jeho duševní stav všichni známe. V každém z nás dříme nějaká jiskřička idealismu a když náhodou chytne, tak se za ni člověk obyčejně stydí.

Nikoho tedy nenapadlo přivádět Josku do ještě větších rozpaků. Jenom Ota Stein řekl:

„No bylo to všechno hezký, ale, prosím tě, co na tom bylo tak cynickýho, jaks pořád vo tom zezačátku mluvil?“ Ale než mohl odpovědět, skočila mu do řeči Zorka. Trochu jí svítily oči, neboť ona je poněkud hysterická, a vyprskla vztekle na Otu:

„Ty to nechápeš, člověče?“

„No ne,“ řekl Ota.

„Tak to seš teda opravdu pitomej!“ prohlásila Zorka našťvaně. Ota pokrčil rameny.

„To vim bez tebe,“ pravil. „Ale teď by se mohla vyprávět zas nějaká míň filozofická a rači víc sprostá povídka, dyž chcem, aby to bylo podle Chaucera.“

„To budu já!“ zařval Lojza. „Sem specialista na sprostý povídky.“

Všichni se dali do smíchu a rozpacitá nálada byla přemožena.

„Tak ale pamatuj, že tu sou dámy, Lojzo,“ řekl starší Kelbík a podíval se výmluvně na Zorku, kterou její divná hysterická zlost už přešla a proto reagovala na Kelbíkovu poznámku strojeně protahováním:

„Chceš tím snad něco říct?“

„Nééé!“ zazpíval Kelbík a skrčil se, protože Zorka po něm hodila polštářem. Tohle škádlení je známá věc a patří už jaksí k programu našich schůzek. Jsme si všichni vědomi svých, abych tak řekl, morálních kvalit a kvůli podobným dobíráním se nijak nepohoršujem.

Lojza si povytáhl kalhoty, postrčil brýle, napil se whisky, vysunul obočí ve svém muším obličejí a začal vyprávět svoji sprostou povídku:

„V roce čtyřicátym druhym byl jsem pro nemravnost vyloučen z kolínskýho gymplu a odebral jsem se do Českých Budějovic, abych tam svoje studia dokončil.

k tetě do Budějovic jsem přijel v sobotu ráno a ten večer už jsem se zúčastnil tanečního večírku, pořádanýho místním gymplem. Byla to vlastně prodloužená a měla slušnou úroveň. Orchester hrál stylově, až na tromboňáka, kterej svoje sóla foukal sokolsky, sál by dost velké a holky ucházely. Nic zvláštního ovšem, ale sem tam se mezi nima dala najít nějaká ta přijatelná lodyha. Vcelku jsem se nudil, jediň že tam měli tajnej bar, do kterýho mě zaved jeden pásek, co jsem se s ním seznámil ten den dopoledne ve vlaku a kterej študoval oktávu. Jak říkám, byla by to bejvala celkem nuda, nebejt toho baru a pak toho, že mě Fred, tak se jmenoval, představil Marii Coulinový.

To byla pravá růže širázská mezi chudobkama. Měla na sobě večerní šaty z hnědýho sametu, krátký samozřejmě, protože tenkrát byly dlouhý sukně zakázaný, zatímco ostatní holky byly oblečený ve všelijakejch bledě modrejch a bledě růžovejch biřmovacích šatech, jak to na malejch městech bejvá. Nádherný, přirozeně zlatý vlasy měla vyčesaný nahoru, oči černý jak kohinoory a veliký smyslný ústa, rudě namalovaný. A namalovaný tam ty holky většinou nebyly, myslely si, totiž nemyslely si nic, jenom papouškovaly babiččiný kázání o mladejch děvčatech, kterejm prej sluší nejlíp jejich přirozená dívčí svěžest. Jo, pokud jsou svěží, to ujde. Ale když jsou od přírody zelený a žlutý a mastný - zkrátka Marie Coulinová byla namalovaná a napudrovaná, měla hlubokej výstřih, až jí bylo vidět za ňadra, když s ní člověk tančil. Šaty jí pěkně přiléhaly k tělu a to tělo nebylo nějaký tuctový tělo.

Já poznal hned, že je to zlatej hřeb večera a jediná věc v celým sále, která stojí za trochu zájmu. Fred se s ní zřejmě znal nějak líp, protože celej večer tancovala jenom s ním, pak s takovým fouskatým nedomrlým, o kterym jsem se pozděj dozvěděl, že je to profesor angličtiny, a samozřejmě se mnou. Udělal jsem na ni hned příznivej dojem, v tom mám svý zkušenosti.

Na tomto místě byl Lojza přerušen voláním „Slyšte, slyšte!“ neboť je o něm notoricky známo, že, pokud paměť kohokoliv z nás sahá, nechodil nikdy s žádným děvčetem. Ale on se nedal vyrušit a pokračoval:

„Za chvíli už jsme s Marií plytce konverzovali, já hned poznal, že je to správná recesní holka a že má vytříbenej sexuální smysl. Proto jsem jí začal skládat řemeslný poklony, který ona úžasně skvěle přijímala, a asi při pátym tanci jsem jí vyznal lásku. Jednou, když zrovna tancovala s tím fouskatým angličtinářem, měl Fred divný narážky, kterejm jsem tehdy ještě nerozuměl.

„Zdá se, že s Marií zadobře, co?“ říkal významným tónem. „Toho si važ, člověče! To je kapitál.“

Myslel jsem, že přehání, jak se to obvykle dělá, ale později jsem poznal, že nepřeháněl ani co by se za nehet vešlo. Tančil jsem s Marií poslední tanec večera a když hudba skončila, dřív než jsem ji sám moh požádat o dovolení, řekla mi, abych ji doprovodil domů.

Šli jsme zavěšený po mramorovém schodišti k šatně. Tam na nás už čekal Fred a fouskatej angličtinář, Fred držel v ruce Mariin šátek a fouskatej angličtinář její kožich. Oba na ni čuměli tak nějak dychtivě, že mně v té chvíli připadali jako psi, když větřej. Marie se na ně hrozně mile usmála, dovolila fouskatému angličtináři, aby jí pomoh do kožichu, a Fredovi, aby jí podal šátek, a pak povídala sladce a mile:

„Děkuji vám, pane profesore, a dobrou noc. Tady Louis slíbil, že mě doprovodí domů.“

Oba maníci sklapli tváře a svésili hlavy. Vypadali v té chvíli ještě víc jako psi. Jako spráskaný psi. A já jsem vyplul s Marií zavěšenou pod paží do bílé zimní noci.

Kráčeli jsme, s přestávkama, kdy jsme se líbali, a ta holka uměla líbat, to mi věřte, kráčeli jsme hlubokým sněhem za město do vilový čtvrti. Před jednou moderní bílou vilkou se Marie zastavila, vytáhla klíč a otevřela vrátka. Čekal jsem, že se se mnou rozloučí, ale k mému překvapení vešla dovnitř a když viděla, že se nehejbám, vyzvala mě, abych šel dál. Napadlo mě, že si dáme ještě koktejl nebo podobně, poněvač Marie působila takovým velkosvětským dojmem. Když jsme se octli v hale a rozsvítili, objevil se najednou nějaký starší plešatej pán v barevném županu, povídal: „Nazdar, Marie!“ a podíval se tázavě na mě. Marie mě představila. Byl to její tatíček, slavný malíř Coulin, potřásli jsme si rukama a potom nám dal dobrou noc a zmizel. Marie mě zavedla do jídelny, nalila mi koňak a řekla, bych za chvíli přišel nahoru, do dveří proti schodům, že se jde převlíknout. Vypil jsem ten koňak, a když uběhlo asi pět minut, šel jsem nahoru. Otevřel jsem dveře, ale za nima byla tma. Už jsem je chtěl zase zavít, poněvač jsem si myslil, že jsem se splet, když vtom se zevnitř ozval Mariin hlas. „Pojd' dál,“ povídala a - já to dovedu rozeznat - v tom hlase jsem ucítil hlubokou a vášnivou sexuální touhu. Mnoho věcí mně v té chvíli nebylo ještě jasnejch, ale jedno mi bylo úplně jasný. Vlez jsem proto dovnitř, zavřel dveře a šmátral v té tmě rukama dopředu. Najednou jsem ucítil nahý horký paže, který mě vzaly kolem krku, a nahý ženský tělo - no, a probudil jsem se až ráno, byl bílej den a širokým oknem proudilo světlo do Mariiny ložnice. A nic, žádný vysvětlení, posnídali jsme s Mariiným tatíčkem, vůbec žádný poznámky a pozastavování, kde se tu beru tak brzy po ránu, nic, prostě vůbec nic. Bylo mně trapný se na něco ptát, a tak jsem odešel úplně popletenej a hlavou mně začala vrtat ta záhada. O co větší bylo mů překvapení, když jsem se blízko Coulinovy vily setkal s Fredem a s fouskatým angličtinářem, který na mě zřejmě čekali. „Tak tě vítáme do trojzpolku,“ povídal Fred. „Jaký to bylo?“ To se ví, já byl úplně neschopnej slova, a proto mě ty dva vzali s sebou na víno do malý sklepní vinárny na kraji města a tam mi pověděli všechno, co a jak.

Ta Marie byla záhadná dívka. Bylo jí teprve sedmnáct, ale už vystřídala milenců, že nikdo přesně nevěděl kolik. A měla několik zvláštností. Předně: nespokojila se jenom s jedním, ale vždycky měla tři najednou. To se ví, že začátku byly kvůli tomu těžký boje a žárlivý výstupy, pak si na to budějovický pásci zvykli a začali těm šťastnejm, který zrovna byli u vesla, říkat trojzpolek. Marie si uměla své líbhábry vybrat mazaně, že mezi nima bylo hodně málo těch, který si to nějak brali k srdci, když je nechala, a dělali jí kvůli tomu těžkosti. Pak bylo hrozně podivný, a vlastně ještě podivnější než vlastní Mariina zvrhlost, že všechno dělala s naprostým vědomím a zdálo se skoro se souhlasem svého tatíčka. Všem budějovickejm páskum tyhle věci vrtaly hlavou, ale nikdo tomu nemoh přijít na kloub. Coulin se do Budějovic přistěhoval z Francie, když bylo Marii dvanáct let, a o jeho dřívějším životě se nic nevědělo.

Tak jsem se teda stal členem Mariina trojzpolku. Krom těch záhad, bylo to docela příjemný. Střídal jsem se ve svejch milostnejch povinnostech s Fredem a fouskatým angličtinářem, takže mě moc nenamáhalo, ačkoliv Marie byla vášnivá jak Leda. Ve dnech, kdy jsem měl službu, chodil jsem s ní po budějovickým okolí, vedli jsme elegantní milostný hovory, líbali jsme se a rajcovali a večer jsem ji vždycky doved domů a zůstal u ní přes noc. Někdy jsem si ještě zahrál partii šachů s jejím tatíčkem, ale nikdy nepadlo ani slovo o našem poměru. Tatíček jako by vůbec nic neviděl.

Časem mě to začlo v hlavě pálit čím dál tím víc a já si umínil, že se ty věci musím dostat na kloub. Marie byla sladká jako bonbón a žhavá jako Etna, ale mně už to pomalu nestačilo. Pořád se mi do všeho pletla její záhada, ve škole jsem byl tak nesoustředěnej, že jsem o pololetí prask z latiny a teta psala domů výhrůžný dopisy. Když přišel máj, poznal jsem, že to už nevydržím, a umínil jsem si, že z Coulina musíme tajemství vytáhnout. Radili jsme se v trojzpolku jak na to, ale pořád jsme nemohli nic vymyslet. Až najednou nám nádherná příležitost sama spadla do klína.

Coulin měl jednu slabost, u malířů dost obvyklou. Alkohol. V tehdejší době alkoholickýho hladomoru si člověk za flašku pravý Old Scotch mohl koupit každou pijáckou duši. Jednou v sobotu Marie odjela do Prahy k nějakým známým, takže Coulin byl sám doma. Poznali jsme, že přišla naše chvíle. Každý sebral flašku kořalky, já ukrad strejcovi starej Dry Gin, Fred přines dvě Curacaa a fouskatej angličtinář pravou whisky a navštívili jsme večer Coulina. Seděl sám v ateliéru a snil. Zdálo se, že má radost, když jsme se objevili, a určitě ji dostal, když se objevilo pití. Přinesli jsme si křesla z jídelny a posadili se dokola kolem malýho likérovýho stolku pod skleněnou střešou jeho ateliéru, nad kterou zářila třpytivá jarní obloha. Popíjeli jsme, ale hodně opatrně, abychom zůstali při smyslech. Zato Coulin do sebe obracel jednu whisky za druhou a míchal to s ginem

a curacaem jedna radost. Mluvílo se o všeobecných událostech a já, poněvač já jsem určoval směr rozhovoru po psychologický stránce, s tím, jak byl Coulin opilejší a opilejší, pomalu a nenápadně sváděl řeč na Marii. Coulin se nedal moc pobízet, aby se o ní rozprávěl. Byla zřejmě jeho nejoblíbenějším tématem a brzo upadl v plačtivý breptání, vzýval ji jako nějakou světici, nazýval ji svým pokladem a svou hvězdou a tak podobně, brečel a pil starou skotskou whisky, smíšenou se svejma vlastníma slzama. Teď přišla naše chvíle a my to z něj začli šroubovat.

„Couline,“ povídal jsem mu temně a ponuře. „Vy víte, že my všichni, jak tady jsme, milujem vaši dceru. Ale kolem vaší dcery visí nějaká temná záhada, Couline, a protože ji milujem, chceme taky znát tu záhadu. Chceme vědět, jestli nepotřebuje naší pomoci. Chceme poznat to temný provinění, který se prostírá kolem ní, nesnesem to, Couline! Ta láska nás mučí, Couline, a ta záhada nás rdousí! Musíš nám říct všechno, co víš, musíš odhruout tu temnou roušku z života své dcery, Couline!“

Měli jste vidět, jak to na něj působilo. Na ožralý lidi působěj patetický řeči. Nejdřív se rozbřečel jako malý dítě, hlavička se mu třásla a nějakým způsobem měl slzy i nahoře na pleši. Potom se vztyčil a povídal, že nám všechno poví, že musí shodit tu tíži ze svezích prsou, že je bídák a špatnej chlap a jeho dcera ho jednou bude proklínat. Nám že to ale poví, protože musí odlehčit své hříšný duši, a my jsme prej sympatický, milujem Marii, nám že teda důvěřuje a nám že to poví. Pak se znova napil, pak zas trochu brečel a zase pil a nakonec začal vypravovat třaslavým a nešťastným hláskem. Povídal, že před osmnácti lety v Bordeaux se seznámil s Mariinou matkou. To byla modelka z povolání v tamější malířský škole a Marie je prej její úplně věrnej obraz. A tahle Marie číslo jedna byla hrozně zkažená, byla to běhna prvního řádu a úplně posedlá po mužskejch. Měla pořád tolik milenců, že sama nevěděla, kolik jich vlastně v kterou chvíli má a s kterejma se už rozešla a s kterejma se teprve scukne. Mladej Coulin se do ní šíleně zamiloval. A protože bejval v mládí žhavec a prudkej, Marie se do něj taky zakoukala nějak víc, a než se nadáli, byla v trablu. To se ví, nejdřív si chtěla dát pomoct. Ve Francii si s takovejma věcmi prej nedělali těžkou hlavu, ale Coulin najednou ne, začal ji milovat ještě mnohem víc, no a zkrátka nějakým způsobem se mu podařilo ji donutit, že od toho úmyslu upustila a vzala si ho. Jejich manželství muselo bejt hrozně divoký a rozháraný, protože on byl do ní pořád zblázněnější, kdežto ona se ho za chvíli nabažila a začla litovat svého rozhodnutí. Ale hlídál ji jak Kerberos a pak už se nedalo nic dělat. Marie přesto ještě dokázala bejt mu nevěrná až do té doby, kdy už její stav byl na ní hodně vidět. Potom mu jednoho dne porodila dceru a sama při tom klidně a mírně vypustila duši.

Coulin byl nejdřív zoufalej, ale pak tu hroznou a vášnivou lásku soustředil na dceru. Jenže když malá Marie dospívala a on viděl, jak roste do podoby své matce, zrodil se v něm najednou takovej šílenej a zvrhlej plán. Čím byla jeho dcera podobnější starý Marii, tím víc cítil, že v ní vlastně miluje její matku. Sedával prej dlouho u dceřiný postele, pozoroval ji, když si hrála, nebo když se bavila s jinejma dětma, a mazlil a kochal se tou úžasnou podobou. Začal považovat za řízení osudu, že mu bylo dopřáno, najít ještě jednou svoji ženu. A tu si umínil, že iluze musí bejt dokonalá. Zvláštní bylo, a to mě na celým případu nejvíc zarazelo, že vůbec nepomyslel na nějaký krvesmilstvo. Vůbec ne. Snad by šlo jít na to s Freudem a snama. Snad se mu do Marie nějak vysublimovala ta stará Marie, čert ví a já tomu nerozumím. Jistý je, že přišel na jinou myšlenku. Začal dceru záměrně vychovávat k amorálnosti. Lidově řečeno, začal z ní dělat kurvu. A když pozoroval, jak se Marie rychle zaučuje, jak střídá milence a lehce se s nima rozchází, bylo mu prej tak blaženě a viděl v duchu svoji starou Marii, a zvrhlík, zdálo se mu, jako by prožíval všechny milostný slasti s každým jejím novým milencem.

Ale měl prej taky chvíle, kdy na něj přišly výčitky svědomí, kdy byl obyčejným a slušným člověkem, a to si umíňoval, že Marii napraví, že jí všechno nějak vysvětlí, kdy si uvědomoval, že vlastně ve svym sobeckým lpění na zvrhlý rozkoši zkazil úplně svoji dceru. Jenže nikdy neměl dost síly, aby svoje úmysly taky proved. Ostatně, bylo na to stejně pozdě.

Seděli jsme nad ním jako zařezaný. Sakra, teď, když jsme věděli, jak to je, nebylo nám nějak do smíchu. Kluci, znáte mě, že nemám žádný morální skrupule a podobně, ale tohle byl přece jenom, jak se říká, silnej tabák.

Coulin ležel ve svym křesle a brečel jako starej paralytik. Obrovský vzlyky mu škubaly tělem a najednou z ničehož nic začal zracet jako šestnáctiletý Ferdík, když se poprvé namaže. To nás probudilo z nečinnosti. Zvedli jsme ho a odnesli do jeho ložnice. Svlíkli jsme ho a umyli a uložili do postele. Celou tu dobu spal jako zabíječ. Potom jsme všude zhasli světla a odešli z vily.

Venku jsme všichni mlčeli. Rozloučili jsme se po několika trapnejch pokusech o hovor, pořád s divným pocitem, že jsme udělali něco, co jsme neměli dělat.

Já, a za to ručím, že Fred a fouskatej angličtinář taky, jsem celou noc a v následujících dnech přemýšlel, co dál. Chtěl jsem Marii pomoct, ale nevěděl jsem v čem a jak. Užíral jsem se tímhle novým problémem, kterej byl mnohem tíživější než první, několik dní a pak přišla Marie. Dostal jsem hroznou trému, když jsem měl jít na první rande, ale Marie mě vysvobodila. Nepřišla. Za tři dni jsem se setkal s Fredem, kterej mi řek, že jemu taky nepřišla a fouskatýmu angličtináři taky ne. Tak jsme moudře usoudili, že nás pustila k vodě a sestavila si novej trojspolek. Což, jak se brzo ukázalo, byla pravda.

s Fredem a fouskatým angličtinářem jsem se brzo rozešel. Viselo to mezi námi. Připadali jsme si nějak provinilí či co - prostě cejtili jsme, že se spolu po tom už nemůžem stýkat. Ale hlodalo nás to ještě pěknou dobu, to vám řeknu. Fouskatýho angličtináře jsem pak dostal v oktávě a on mě nechal skoro prasknout v pololetí z angličtiny.

Následkem toho jsem z ní musel maturovat, jenže to stejně nevedlo, poněvač po maturě mě šoupli do rajchu a tam jsem našel nový báječný pole působnosti. Mohl jsem tam uplatnit svoje příslušný schopnosti v mezinárodní konkurenci.“

Lojza skončil. Pozoroval jsem, že během vyprávění nějak ztratil svůj donchuanský a cynický tón, který ze začátku nasadil. Konec povídky ho úplně strhl. Zdálo se mi, že mluví pravdu. Že vypráví něco, co skutečně prožil, ačkoliv tomu bylo těžko uvěřit.

Hleděli jsme na něho trochu vyjeveně, protože nikdo nevěděl, co si o jeho povídce má myslet. Nejzaraženější byly holky, a to je myslím známka, že to s jejich morálkou není přece jen tak tragické.

Potom se ozval Ota: „A co se stalo s Marií, člověče?“

„S Marií?“ řekl Lojza, zase už svým obvyklým tónem. „Ta si po revoluci vzala nějakýho Američana a odjela s ním do Spojených států.“

Napjatá nálada, vytvářející se po každé povídce, jak se mi zdálo, se uvolnila.

„A to myslíš, Louisi, že ti tohle budem věřit?“ zeptal se ironicky Fred.

Lojza pokrčil rameny. „Co se mě týče,“ řekl, „myslím, že to není o nic za vlasy přitaženější než co jinýho. Řek jsi přece, že se maj vyprávět příběhy z války. A tohle je příběh z války. Za války bylo všechno možné. Vždyťs byl za hranicema, člověče, ne? Tebe bych snad nemusel zvlášť přesvědčovat.“

„No dobře,“ řekl Fred a odmlčel se. Po chvíli dodal vesele: „Chlape, ty seš ale svině!“

A Lojza se samolibě usmál.

Pak povídal Joyda: „Málo platný, ta povídka byla fajn. Je vůbec škoda, že se Marie vdala a nešla studovat do Prahy. Tady by se nám docela hodila.“

„To máš jedno, člověče,“ řekl starší Kelbík. „Takhle zas propaguje dobrý jméno Československa za hranicema. Třeba pozvedne cizineckej ruch. Hlavně mezi bohatejma černochama, jak se prej o to přičinily plzeňský holky.“

„A vůbec,“ vpad mu do řeči jeho brácha, „příští povídka by měla bejt tak trochu v Lojzovym stylu. Aby nebyl moc náhlej přechod k slušnosti. Zorinko, nechtěla bys něco vyprávět?“ otočil se na Zorku. Zorka samozřejmě ví, co se o ní říká, a vůbec jí to nevdá. „Dobře,“ povídala. „Budu. Ale nebude to v Lojzovym stylu, ani si nevymýšlejte nějaký jiný spojitosti, i když je to pro vás hrozně snadný a plně to odpovídá vaší duchaplnosti. Jediná spojitost je, že dívka v mém příběhu se taky jmenovala Marie. Mám to sice z druhé ruky, vyprávěl mi to jeden známý malíř, jenže tady nebyla žádná podmínka o původnosti, a tak vám chci vyprávět právě tenhle příběh, poněvač si myslím, že je nejzajímavější, na jaký si mohu vzpomenout.“

Když se Zorka zmínila o známém malíři, začli kluci významně pokašlávat, ale ona je ignorovala. Každému hned napadlo, o kterého malíře se jedná. Byl to asi pachatel barevného Zorčina portrétu, jenž se stkvěl nad Fredovým psacím stolem vedle Louise Armstronga. S tím malířem měla Zorka nějaký techtlemechtle o minulých prázdninách a zdá se, že ho dlouho nemohla přenést přes srdce. Zorka je vůbec trochu podivný živočich. Má pěkné černé vlasy, je občas trochu hysterická a nejhezčí jsou na ní její hezky vykrojené rty, jak se říkává v románech. Ačkoliv, mám-li na mysli krájení a podobné činnosti, mělo by se spíš mluvit o jejich zubech. O tom bych mohl také vyprávět, ale až jindy. Jelikož je Zorka poloviční neárijka, pochopitelně jí za války vytlili ze školy. Nám to samozřejmě vůbec nevedilo a stýkali jsem se s ní dál. Ona sama se nám však začla vyhýbat. Stáhla se nějak do sebe, zavírala se doma a nikam nechodila. Chtěl jsem jí několikrát pomoci, povzbudit ji, ale zřejmě o to nestála. Ke konci války ji sebrali do jednoho z koncentráků pro míšence. Když se vrátila, začala, abych se tak vyjádřil, žít plnými doušky. Už za války se naučila kouřit, myslím, že pila, a teď, bylo jí osmnáct let, rozkvetla do nevídané semitské krásy a měla tak o zábavu postaráno.

Inu, reagovali jsem všichni nějak na válku a její reakce byla docela přirozená. Kromě toho též sympatická, protože jeden čas jsem se na ní též podílel. Ten malíř byl jednou z jejích prvních poválečných akvizic a zamiloval se nějak do goghovské palety, takže její portrét hýří nádherou přímo orientální.

Zorka vyprávěla. Má příjemný a elegický hlas a někdy mluví spisovně. Její povídka se tudíž dobře poslouchala.

„Poznal jsem Marii i Boušu, vyprávěl mi ten malíř, na gymnáziu v Křemencové ulici. Marie byla ozdobou ústavu, a což je vždycky politováníhodné, nezůstalo to pro ni tajemstvím. Pyšnila se bohatou hřívou zlatých vlasů, měla smetanovou a hebkou pleť, rty jahodové a oblé a veliké šedivé oči. Celý profesorský sbor ji platonicky miloval, čímž však trochu trpěla, neboť páni profesori, stydíce se za svoji romantickou vášeň, byli na ni velmi přísní. Dávali jí špatné známky, aby tak zakryli roztoužení, zmocňující se jich, když Marie v námořnických šatech stála u tabule, hleděla prosebně velikýma šedivýma očima a zápasila s latinskou gramatikou nebo s dvěma neznámými. Žactvo ústavu, od nejdrobnějších primánek s ježky až po cynické oktávány s knírky, všichni tajně nebo zjevně leželi u jejích nohou. Přicházela do školy a odcházela domů neustále obklopena houfem svých nejstálejších vyznavačů a obdivovatelů, podělovala je úsměvy a blýskavými pohledy a - s nikým nic neměla. Zdálo se, že tato divoká horská růže vystačí svojí krásou úplně sama sobě, že jí není třeba nikoho, aby jí bral do náručí a mluvil o ní a o světě, velikém a zeleném, v němž jsou jenom oni dva, jenom ona a on a nikdo víc.“

Byl tu jeden, Bouša, nehezky a přizrzlý malířský génius. S ním se objevovala častěji než s ostatními, s ním občas vedla dlouhé sextánské rozhovory o kompozicích a o tajemstvích světa a života v něm. Někdy byl považován za jejího chlapce, ale nebyla to pravda. Nikdo neznal Boušu tak dobře jako já a já jsem proto věděl,

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.